

Univerzita Pardubice

Fakulta filozofická

Motivace vysokoškolských studentů ke studijním pobytům v zahraničí

Bakalářská práce

2019

Veronika Pokorná

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2017/2018

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE (projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Veronika Pokorná**
Osobní číslo: **H16473**
Studijní program: **B6107 Humanitní studia**
Studijní obor: **Humanitní studia**
Téma práce: **Motivace vysokoškolských studentů ke studijním pobytům v zahraničí**
Zadávající katedra: **Katedra věd o výchově**

Zásady pro vypracování

Cílem práce je zmapovat motivaci studentů Univerzity Pardubice pro studijní pobyty v zahraničí. Teoretická část se zaměřuje na témata související s cíli práce včetně vymezení pojmu motivace, programu Erasmus+ a dalších programů, Univerzity Pardubice a představení dalších výzkumů na podobná témata. V praktické části práce je proveden kvalitativní výzkum formou rozhovorů se studenty Univerzity Pardubice.

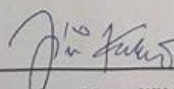
Rozsah pracovní zprávy:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

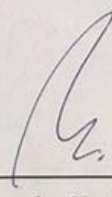
1. BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ. Psychologie a sociologie řízení. 3., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2007. ISBN 978-80-7261-169-0.
2. BRANDENBURG, Uwe. Effects of mobility on the skills and employability of students and the internationalisation of higher education institutions. Luxembourg : Publications Office of the European Union, 2014. 978-92-79-38380-9. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/resources/documents/erasmus-impact-study_en
3. DZS: Dům zahraniční spolupráce [online]. [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: <http://www.dzs.cz/cz/>
4. Erasmus+ [online]. [cit. 2018-10-15]. Dostupné z: <http://www.naerasmusplus.cz/>
5. KOLMAN, Luděk. Motivace, produktivita a způsob života. Praha: Linde Praha, 2012. ISBN 978-80-7201-892-5.
6. MAYEROVÁ, Marie. Stres, motivace a výkonnost. Praha: Grada Publishing, 1997. ISBN 80-7169-425-8.
7. NAKONEČNÝ, Milan. Motivace chování. 3., přepracované vydání. Praha: TRITON, 2014. ISBN 978-80-7387-830-6.
8. NAKONEČNÝ, Milan. Motivace lidského chování. Praha: Academia, 1997. ISBN 80-200-0592-7.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Lucie Hájková**
Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: **1. května 2018**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. června 2019**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

Ing. Jaroslav Myslivec, Ph.D.
vedoucí katedry

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 9/2012, bude práce zveřejněna v Univerzitní knihovně a prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 29. listopadu 2019

Veronika Pokorná

PODĚKOVÁNÍ

Mé poděkování patří vedoucí práce Mgr. Lucii Hájkové za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnovala.

ANOTACE

Práce se zabývá motivací studentů Univerzity Pardubice pro studijní pobyty v zahraničí. Teoretická část se zaměřuje na témata související s cíli práce včetně vymezení pojmu motivace, programu Erasmus+ a dalších programů, možností zahraničních výjezdů v rámci Univerzity Pardubice a představení dalších výzkumů na podobná témata. V praktické části je proveden kvalitativní výzkum formou rozhovorů se studenty Univerzity Pardubice.

KLÍČOVÁ SLOVA

Erasmus+, mezinárodní spolupráce, mobility, studenti, studijní pobyty

TITLE

Motivation of university students to study abroad

ANNOTATION

The thesis deals with the motivation of students of the University of Pardubice for study stays abroad. The theoretical part focuses on topics related to the goals of the work, including the definition of the concept of motivation, Erasmus + program and other programs, the possibilities of foreign study stays within the University of Pardubice and it introduces other researches on similar topics. In the practical part, a qualitative research is conducted in the form of interviews with students of the University of Pardubice.

KEYWORDS

Erasmus+, international cooperation, mobility, students, study stays

OBSAH

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK.....	8
SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK	9
ÚVOD.....	10
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 Motivace	12
2 Historie programů mobilit pro vysoké školy	24
3 Erasmus+	25
4 Další programy	29
5 Zahraníční studijní výjezdy v České republice.....	30
6 Zahraníční studijní výjezdy na Univerzitě Pardubice.....	31
7 Erasmus+ na Univerzitě Pardubice.....	39
8 Průzkum zájmu mladých lidí o zapojení do programu Erasmus+	41
9 The Erasmus Impact Study	41
PRAKTICKÁ ČÁST	43
10 Metodologie výzkumu	43
11 Vyhodnocení a interpretace výsledků výzkumu	47
12 Shrnutí a závěr výzkumu	59
ZÁVĚR	62
SEZNAM ZDROJŮ.....	66
PŘÍLOHY	70

SEZNAM ILUSTRACÍ A TABULEK

Obrázek 1 – Maslowova pyramida potřeb	15
Tabulka 1 - Zapojení Univerzity Pardubice do programů mezinárodní spolupráce.....	33
Tabulka 2 - Mobilita studentů, akademických a ostatních pracovníků podle zemí.....	36
Tabulka 3 - Mobilita absolventů	38

SEZNAM ZKRATEK A ZNAČEK

A pod. – A podobně

Atd. – A tak dále

Č. - Číslo

DFJP – Dopravní fakulta Jana Pernera

ECTS - European Credit Transfer Systém

EHP – Evropský hospodářský prostor

ESN - Erasmus Student Network

EU – Evropská unie

FES – Fakulta ekonomicko-správní

FF – Fakulta filozofická

FCHT – Fakulta chemicko-technologická

ISBN - International Standard Book Number

Kč – Koruna česká

MŠ – Mateřská škola

MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

Např. – Například

Pozn. – Poznámka

SŠ – Střední škola

Tj. – To je

Tzv. – Takzvaný, takzvaně

UPa – Univerzita Pardubice

VŠ – Vysoká škola

ZŠ – Základní škola

ÚVOD

Bakalářská práce se zabývá tématem motivace studentů Univerzity Pardubice ke studijním pobytům v zahraničí. Zároveň s motivací si klade za cíl vyzkoumat možné bariéry bránící studijnímu výjezdu, zdroje studentů ke zjišťování informací, kam a z jakých důvodů nejčastěji vyjíždějí, jak se cítí být motivovaní ze strany univerzity a jak na těchto základech zlepšit propagaci mobilit. V neposlední řadě se práce pokouší dát do kontextu motivaci k pobytům s motivací k samotnému studiu na Univerzitě Pardubice. V teoretické části je vysvětlen jeden ze stěžejních pojmů práce - motivace a nadále rozpracován v souladu s cíli práce se zaměřením na výkonovou motivaci. Další část mapuje problematiku zahraničních mobilit a to nejprve z hlediska historie a různorodosti jednotlivých programů a především se zaměřuje na situaci na Univerzitě Pardubice. Teoretickou část zakončují dva výzkumy provedené na tematiku zahraničních mobilit – jeden zpracovaný německou konzultační firmou CHE Consult v roce 2013, mapující situaci v Evropě, a druhý vypracovaný Domem zahraniční spolupráce v roce 2017, zaměřující se na české prostředí. Výzkum prováděný v praktické části propojuje informace získané studiem teorie s nově nabytými poznatky z rozhovorů.

Téma bakalářské práce jsem si stanovila těsně před mým studijním výjezdem do zahraničí. Zajímalo mne, co je příčinou malého zájmu o mobility, když je obecně známo, že zkušenosti a kompetence nabyté při studiu v zahraničí jsou všeobecně velmi uznávány jak v univerzitním prostředí, tak později na trhu práce. Přitom v posledních letech se stává takřka normou, že jsou studenti vysíláni do zahraničí s cílem získat nové zkušenosti a zdokonalit se v cizích jazycích. Univerzity také hojně uzavírají různé typy smluv mezi sebou umožňující studentské výměny jak dlouhodobého, tak i krátkodobého charakteru. S velkou pravděpodobností se bude s příchodem nového programu od roku 2021 nabídka ještě více rozšiřovat, budou se zvyšovat kapacity a zároveň se zvedne i financování projektů. Je tedy zřejmé, že studentů se zahraniční zkušeností bude stále přibývat a že by mohlo být v budoucnu více těch, kteří na univerzitě vyjeli do ciziny než těch, kteří nabízené možnosti nevyužili. Právě z tohoto důvodu se domnívám, že je důležitá podpora mobilit i na menších univerzitách, kterou Univerzita Pardubice bezesporu je, aby byla schopná vyrovnat se univerzitám větším, jež mají vyjíždějících studentů více. Zároveň by neměla s ostatními univerzitními útvary bojovat, ale společně

ruku v ruce spíše čelit náročné době, která mnohem více volá po konkurenceschopnosti, výjimečnosti a kritickém myšlení.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Motivace

Motivace je vnitřním procesem, který vychází z nějaké potřeby a po jehož dosažení dochází k uspokojení. Tento proces je iniciován buď endogenně (z vnitřku) nebo exogenně (z vnějšku). Můžeme tedy říci, že podstatou lidského jednání je buď vnitřní pohnutka neboli motiv, nebo vnější pobídka - incentiva (hodnota cílového objektu způsobující ono finální uspokojení). Zatímco motivace vyjadřuje proces probíhající v čase, motiv je chápán jako příčina tohoto procesu, tedy dovršující a uspokojující reakce, nasycení¹.

Návykové nebo nemotivované chování se od chování motivovaného liší zejména tím, že není výběrové.² Kromě zautomatizovaného a naučeného chování vede v podstatě každé naše jednání k nějakému vytyčenému cíli³.

Jedním z charakteristických rysů motivace je její působení ve třech dimenzích současně:

- a) Dimenze směru
 - určitým směrem člověka orientuje nebo jej od určitých směrů odvrací
- b) Dimenze intenzity
 - míra úsilí a energie vynaložená k dosažení cíle, každé prožívání člověka má jinou intenzitu
- c) Dimenze stálosti
 - schopnost jedince překonávat překážky v rámci motivačního procesu⁴

1.1 Intrinsická motivace

Intrinsická motivace je sama o sobě zavádějícím pojmem, jelikož v podstatě každá motivace probíhá vnitřně. Některé aktivity můžeme dokonce považovat za intrinsické i extrinsické zároveň – typickým příkladem je práce. Někdo ji vnímá jako možnost seberealizace a baví ho, pro druhého je to pouze vnějšími prostředky vynucená aktivita pro uspokojení základních fyziologických potřeb. Pojem intrinsický byl původně zaveden R. S. Woodworthem, který takto označil aktivity vycházející z vlastního popudu. Později se ustálily následující významy: intrinsicky jednající člověk jedná

¹BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ. *Psychologie a sociologie řízení*. 3., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2007., str. 15-25.

²PETRUSEK, Miloslav. *Velký sociologický slovník*. [Svazek] 1, A/O. Praha: Karolinum, 1996., str. 651.

³NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace chování*. 3., přepracované vydání. Praha: TRITON, 2014., str. 36.

⁴BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ. *Psychologie a sociologie řízení*. 3., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2007., str. 363.

z vlastní pohnutky, zatímco extrinsicky z vnější pobídky.⁵ F. Rheinberg považoval za intrinsickou formu motivace zájem. „*Intrinsické jsou aktivity, jejichž pohnutky se v první řadě vztahují nikoli na očekávané výsledky, nýbrž na průběh činnosti.*“⁶

1.1.1 Vnitřní motivace k učení

Pedagogický pracovník může identifikovat vnitřní motivaci u studentů za předpokladu, že se jedinec učí pro samotné zaujetí tématem, aniž by očekával za svou práci odměnu - například v podobě známky, nebo trestu za nesplnění. V takovém případě je učení vedeno zájmem k hlubšímu zpracování učiva a snaze porozumět problému a celkovému kontextu. McCombsová vidí souvislost vnitřní motivace s percepcí učiva jako osobně důležité a smysluplné v životě konkrétního člověka. Jako další důležitý faktor vyzdvihuje aktivní možnosti studentů ovlivňovat metody, cíle a hodnocení výsledků učení. Mohou-li si mezi nimi volit, dostávají tak pocit důležitosti, že jsou bráni vážně a mohou se s prací ztotožnit. Školní motivace také dostává na síle, pokud pedagogický pracovník spojuje učivo s reálným světem blízkým studentovi - kontextualizuje učební činnosti⁷.

1.2 Extrinsická motivace

Naopak za extrinsicky motivovaný akt se obvykle považuje takové chování, které je vyvoláno vnějšími pobídkami. Jedinec se těmito vnějšími podněty zabývá proto, že za ně očekává nějakou odměnu (finanční odměna, získání kreditů atd.) Mohlo by se tedy zdát, že rozdíl těchto dvou motivací pramení v jejich zdrojích, nicméně reálně je od sebe nemůžeme oddělit, jsou na sobě navzájem závislé⁸.

1.2.1 Prostředky vnější motivace k učení

Pedagog se může snažit podněcovat ve studentech zájem sebevíc, ale někdy přijdou chvíle, kdy musí využít prostředky extrinsické povahy. Jedná se o odměny a tresty například ve formě známkování, testů, zkoušení, pochval, pokárání a podobně. Pokud jsou jedinci v této oblasti úspěšní, budují si tím zároveň sebedůvěru, uznání a prestiž v očích svého okolí, což přispívá k rozvoji jejich výkonové motivace⁹. Můžeme tedy zjednodušeně říci, že se studenti motivovaní z vnějšku učí kvůli očekávání odměny nebo trestu. Porozumění učivu pro ně není hlavním cílem, ale nejčastěji se snaží o

⁵ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace chování*. 3., přepracované vydání. Praha: TRITON, 2014., str. 90.

⁶ Tamtéž, str. 91.

⁷ KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009., str. 368-370.

⁸ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace chování*. 3., přepracované vydání. Praha: TRITON, 2014., str. 91.

⁹ FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997., str.153.

maximální školní úspěch při minimálním využití úsilí. Někteří pedagogové proto kritizují užívání prostředků vnější motivace, nicméně výzkumy provedené Crowlem, Kaminskou a Podellem ukazují, že i u studentů vysokých škol se zvyšuje výkonnost v předmětech zakončených zkouškou v porovnání s těmi, kde stačí pouze zápočet¹⁰.

1.3 Zdroje motivace

Pokud chceme porozumět problematice motivace lidského chování, měli bychom vědět, jaké jsou zdroje motivace – jak tedy motivace vzniká, jaké skutečnosti ji vytvářejí¹¹.

Zdroje motivace dělíme následovně:

1.3.1 Potřeby

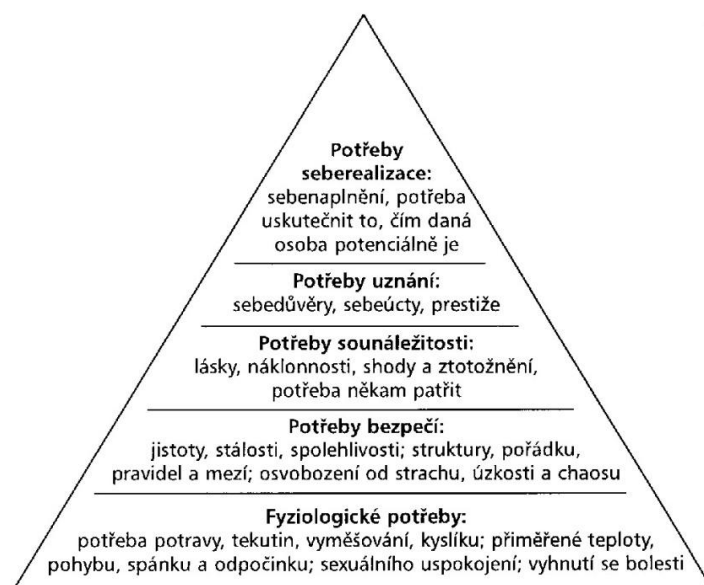
Základním zdrojem lidské motivace je potřeba, kterou dále dělíme na primární a sekundární. Mezi primární potřeby řadíme např. potřebu vzduchu, potravy, spánku – tedy potřeby biologické či fyziologické. Sekundární potřeby jsou spjaté s člověkem jako tvorem sociálním, kulturním a společenským, k nimž patří např. potřeba seberealizace, uznání nebo sounáležitosti. Tyto potřeby nás budou v kontextu práce zajímat nejvíce.

Americký klinický psycholog Abraham Harold Maslow definoval hierarchii lidských potřeb založenou na tomto předpokladu: Aby mohly být uspokojeny potřeby vyšší, musí být alespoň do určité míry uspokojeny potřeby nižší – základní. Za ty Maslow považuje potřeby fyziologické a potřebu bezpečí. Vyšší potřeby se pak váží k existenci člověka jako tvora sociálního a nejvyšší potřeby spatřuje v seberealizaci a rozvíjení svého potenciálu, osobnostní růst člověka. Hierarchickým uspořádáním zde chápeme jakési pořadí v naléhavosti plnění¹².

¹⁰ KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009., str. 370.

¹¹ BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ. *Psychologie a sociologie řízení*. 3., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2007., str. 363 – 366.

¹² NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace chování*. 3., přepracované vydání. Praha: TRITON, 2014., str. 165-166.

Obrázek 1 – Maslowova pyramida potřeb¹³

Pedagogický pracovník u studentů záměrně i nezáměrně aktivizuje různé potřeby. Osobním působením může pozitivně i negativně ovlivňovat jejich sociální potřeby, prostřednictvím zvolených vyučovacích metod, postupů a typem úloh potřeby poznávací. Výkonové potřeby lze stimulovat stupněm obtížnosti požadavků, potřeby odpovědnosti a ztotožnění se s morálními normami vzbuzují zodpovědnost za studijní výsledky a plnění požadavků školy a v neposlední řadě je příhodné apelovat na perspektivy do budoucnosti¹⁴.

Prostřednictvím studijního výjezdu do zahraničí jsou zpravidla naplňovány zejména studentovy potřeby seberealizace a uznání, ale roli mohou hrát i další vyšší potřeby (sounáležitosti a bezpečí). Potřeba seberealizace neboli sebe naplnění přispívá k jeho osobnostnímu a eventuálně i profesnímu růstu. Uchazeči o pracovní pozice mající v životopise zahraniční zkušenost, často mívají větší šance v uplatnění na trhu práce. Zahraniční zkušenost je pro mnohé zaměstnavatele vysoce ceněna a předpokládá větší míru samostatnosti a dalších žádoucích schopností a dovedností. Tito jedinci bývají zpravidla vysoce hodnoceni v očích celé společnosti, tudíž se jim zvyšuje sebedůvěra a společenská prestiž.

¹³ ŠKOP, Stanislav. Maslowova pyramida potřeb. In: *Medium: EDTECH KISK* [online]. 25.6.2017 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://medium.com/edtech-kisk/u%C4%8Den%C3%AD-%C5%A1kola-hrou-3f9ac54c40ce>.

¹⁴ HRABAL, Vladimír a Isabella PAVELKOVÁ. *Jaký jsem učitel*. 1. Praha: Portál, 2010., str. 121.

1.3.2 Návyky

Návyk lze definovat jako naučený vzorec chování, který se za určité situace projevuje opakovaným, fixovaným a zautomatizovaným způsobem jednání. Mohou vzniknout zcela náhodně, tedy nezáměrně, ale i vědomě za nějakým účelem. Jejich zdrojem bývá výchova nebo sebe utvářecí tendence jedince. Jelikož si lze vytvořit návyk na prakticky jakoukoliv činnost, není tomu jinak ani u učení. Jedinci, kteří jsou navyklí činnosti učení, nemají takový problém připravovat se na výuku, jako je tomu u těch, kteří si tento návyk dostatečně neupevnili¹⁵.

1.3.3 Zájmy

Zájem můžeme chápat jako trvalejší zaměření jedince určitým směrem, které jej dlouhodoběji aktivizuje, rozvíjí a obohacuje. Je to jeden z rozhodujících faktorů ve směru motivačního zaměření každého jedince¹⁶.

Pokud bychom se chtěli zabývat tím, proč některé věci člověka zaujmou a jiné ne, lze se opřít o tvrzení, že předměty zájmu jsou spojeny s tím, co je pro konkrétní osobu v životě důležité. Problémem je, že studenti mnohdy nepřipisují učivu takovou důležitost, aby se v nich probudil zájem. Mají pocit, že danou látku v přítomném okamžiku stejně nevyužijí a učení je jen přípravou na úkoly v budoucnosti nebo že se s daným učivem mimo univerzitní půdu vůbec nesetkají. Pedagog by se měl proto snažit o to, aby se co nejvíce přiblížil jejich zájmům, začal od známého, naslouchal otázkám a snažil se látku propojit s praktickým životem¹⁷. Stejně tomu může být i u studijního pobytu, jež v mnoha studentech zájem nebudí, protože mají (stejně jako u učiva) pocit, že jim v daném okamžiku stejně nic nepřinese a akorát promrhají čas s prodlužováním studia. V tomto okamžiku je na ně velmi těžké apelovat s výhodami, které jim může mobilita přinést. Problémem je, že mnoho studentů nepřemýšlí z dlouhodobého hlediska a jsou netrpěliví – více váhají s vložením sil do něčeho, kde nevidí využití a výsledky ihned.

1.3.4 Ideály

Pojem ideál nese subjektivní charakter představující jev nebo skutečnost, o kterou jedinec usiluje, jež je žádoucí a pozitivně hodnocená. Vznik ideálů je ovlivněn především působením sociálních faktorů v průběhu lidského vývoje, výchovy

¹⁵ BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ. *Psychologie a sociologie řízení*. 3., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2007., str. 367- 368.

¹⁶ Tamtéž, str. 368.

¹⁷ FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997., str. 153.

v rodině a vlivem dalších autorit. Ideálů se nezřídka dotýkají i procesy učení, identifikace a nápodoby¹⁸.

1.3.5 Hodnoty a hodnotové orientace

Již od malička je jedinec socializován v rodině, škole, práci či zájmovém kroužku, kde si osvojuje vzorce chování, hodnoty a normy, které utvářejí jeho osobnost. V průběhu života se setkává se stále novými podněty, které posléze hodnotí a přikládá jim určitý význam – přisuzuje jim tedy individuální subjektivní smysl. Hodnoty mohou být posuzovány z hlediska vlastního prospěchu či z hlediska prospěchu pro větší skupiny či celou společnost. Daná společnost pak má tendence některé potřeby vyzdvihovat a jiné naopak potlačovat nebo dokonce vytvářet zcela nové. Často je nekriticky přejímáme ze svého sociálního prostředí a na jejich základě si vytváříme naši osobní hierarchii hodnot. Neopomenutelným zdrojem motivace je pak to, kterým podnětům člověk přisoudí větší význam¹⁹.

Výsledkem tohoto působení jsou člověkem vážené a přijímané hodnoty, které ho ovlivňují z hlediska způsobů chování a jednání, které je považováno za žádoucí. Hodnotová orientace pak ovlivňuje to, co v životě preferujeme a jakým směrem se budeme ubírat. Nesoulad hodnot přináší strádání, avšak soubor hodnot je pružný a může se v průběhu života měnit²⁰.

1.3.6 Pudy a instinkty

Zejména na počátku lidského života výrazně ovlivňují lidské jednání pudy, jež jsou zážitkovým podkladem pro instinkty. Instinkty jako vrozené vzorce chování ovlivnitelné učením reagují na určité impulzy odpovídajícím jednáním, jež je biologicky účelné²¹.

V současnosti většina psychologů přijímá tezi, že jsou lidé od přírody zvědaví. Tento pud se nevztahuje k žádnému výsledku, ale stojí na samotném procesu spontánního objevování a zkoumání²².

¹⁸ BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ. *Psychologie a sociologie řízení*. 3., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2007., str. 366 – 370.

¹⁹ Tamtéž.

²⁰ MAYEROVÁ, Marie. *Stres, motivace a výkonnost*. Praha: Grada Publishing, 1997., str. 101-103.

²¹ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace chování*. 3., přepracované vydání. Praha: TRITON, 2014., str. 204.

²² FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997., str.153.

1.4 Výkonová motivace

„Výkonová motivace je chápána jako očekávání určitých afektivních změn ve vztahu k dosažení či nedosažení cíle, konkrétně jde o motivační vliv naděje na úspěch a strachu z neúspěchu, závislý na zkušenostech jdoucích až k výchově v rodině, na kauzálních atribucích a dalších činitelích.“²³

Výkonová motivace je poměrně mladým fenoménem, kterému se začali psychologové teoreticky věnovat v 50. letech 20. století. Průkopníkem v tomto tématu byl D. C. McClelland, který začal zkoumat rozdíly v potřebě výkonu na chování jedince. Jeho teorii dále rozpracoval John Atkinson formulující první model výkonové motivace na základě srovnání výzkumu výkonové motivace a výzkumu úzkostnosti. U nás jsou s tématem spojeni především Hrabal, Man a Pavelková. Vladimír Hrabal a Isabella Pavelková se zasloužili o sestavení evaluačního nástroje měřícího školní výkonovou motivaci žáků prostřednictvím dotazníkového šetření²⁴.

Všichni dychtíme po úspěchu, ale odlišujeme se silou motivu výkonu, jehož základem je poměr mezi naší touhou po úspěchu a strachem z neúspěchu, jež motiv výkonu zeslabuje. Na základě Atkinsonovi teorie projevující se především v rozdílném vztahu k plnění úkolů a aspiracím, rozlišil dva typy lidí:

1.4.1 Typ orientovaný na dosahování úspěchu

Jedná se o osoby se silným motivem výkonu, které však nejčastěji preferují úkoly se subjektivně střední úrovní obtížnosti, při jejichž plnění mohou prokázat a potvrdit své schopnosti, dovednosti a vytrvalost. Zároveň volbou středně těžkých cílů minimalizují možný neúspěch, který je více pravděpodobný při volbě těžkého úkolu a lehké úkoly si nevybírají proto, že jim nepřinášejí tak výrazné uspokojení. Při opakovaných úspěších si svůj motiv posilují a při neúspěchu se velmi často zlepšují ve snaze o kompenzaci neúspěchu. Důležitou roli u nich hraje také to, jak byli v dětství vychováni. Je prokázáno, že vedení k samostatnosti již v raném věku v rámci běžných činností a posléze odměňování jejich úspěšnosti (nejlépe fyzickými projevy jako obejmutí, pohlazení...) vede k tomu, že se pro ně nové situace stávají výzvou, tudíž mohou angažovat své ego a brát věci do vlastních rukou (nenechávají budoucnost náhodě)²⁵.

²³ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Academia, 1997., str. 225-226.

²⁴ HRABAL, Vladimír a Isabella PAVELKOVÁ. *Školní výkonová motivace žáků: dotazník pro žáky*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2011. Evaluační nástroje, 24., str. 6.

²⁵ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Academia, 1997., str. 228.

Mohli bychom polemizovat, zdali se právě tito jedinci častěji hlásí na zahraniční mobility nebo zda spolu tyto dvě proměnné vůbec nesouvisí. Studijní výjezd by pro ně mohl být jakousi novou výzvou, která uspokojuje jejich potřebu seberealizace a dává prostor ego angažovat se.

1.4.2 Typ orientovaný na vyhýbání se neúspěchu

Jedná se o osoby se slabým motivem výkonu, které by se nejraději výkonům zaměřeným na výkon vyhnuly. Pokud se ale již před volbou úkolu ocitnou, překvapivě velmi často si vybírají úkoly o velmi vysoké nebo naopak velmi nízké subjektivní úrovni obtížnosti. U středně obtížných úkolů většinou nevynakládají přílišné úsilí a snahu jej dokončit. Je tomu proto, že u osob se slabým motivem výkonu se více projevuje strach z neúspěchu, a proto volí raději lehčí úkoly a nezvládnutí těžkého úkolu neprožívají tak silně. Pokud zažívají opakovaně neúspěch, pravděpodobně je příchod dalšího neúspěchu ještě více utlumí. Bývají méně ctižádostiví, bojí se projevovat veřejně své názory a jsou spíše inaktivní, čímž se snaží zamezit dalšímu neúspěchu. I oni mohli být v dětství vedeni k samostatnosti, ale většinou až v pozdějším věku, tudíž vykazují nižší pohotovost při samostatném převzetí úkolů²⁶.

Dle Atkinsonových experimentů je motivační tendence maximální při úkolech střední obtížnosti za přispění pozitivního motivování, tudíž lidé orientovaní na úspěch často svého cíle opravdu dosáhnou. Strach z neúspěchu bývá silnou bariérou činnosti, protože tito jedinci neustále očekávají další neúspěch a znehodnocuje se tak jejich úsilí, což působí negativně na ego. Dalším nezdarem jsou ještě více oslabováni a mnohdy podají nižší výkon než jejich stejně inteligentní spolužáci, kteří mají silný motiv úspěchu²⁷. Lze tedy předpokládat, že se jedinci s převládající tendencí vyhnoutí se neúspěchu studijních výjezdů účastnit nebudou, protože mají strach vstoupit do neznáma. Bojí se dalšího zklamání a toho, že se místo nově nabytých kompetencí budou potýkat s dalším nezdarem.

Z předchozího textu vyplývá, že vztah k výkonu není u všech lidí stejný, a proto se pedagogickým pracovníkům v práci se studenty doporučuje zaměřit svou pozornost na různorodost v zaujetí úkolem a nasazení při práci na něm. Ve výkonových situacích lze u některých z nich pozorovat obavy, tendenci vzdát se při první překážce a u jiných zase zaujetí úkolem a vytrvalost. Odlišnosti mohou být markantní také v jejich definici

²⁶ Tamtéž, str. 227-228.

²⁷ Tamtéž, str. 230.

(ne)úspěchu a v reakcích na něj. Jeden bude nesložením zkoušky demotivován a přestane se snažit, zatímco druhý bude po nezdaru usilovat ještě více. Pokud pedagogický pracovník zná poměr těchto dvou potřeb u svých studentů, může ovlivnit efektivnost učení a jejich přístup a chování ve školních výkonových situacích. Studentům s rozvinutou potřebou úspěšného výkonu může podávat pomocnou ruku v optimálním využívání jejich motivační tendence a těm, u kterých převažuje potřeba vyhnout se neúspěchu, svým působením pomáhat ke změně výkonového zaměření. Je nutné tomuto tématu věnovat pozornost, protože výkonová motivace úzce souvisí se sebehodnocením, sebeúctou a rozvojem zdravého jedince²⁸. Zároveň je problémem, že pedagogický pracovník nemá příliš mnoho prostoru tyto postupy realizovat na vysoké škole, protože mnohdy ani nezná své studenty a nemůže jim věnovat takovou pozornost a individuální přístup, jak tomu bývá na školách nižšího stupně vzdělávání. Individuální přístup a zájem může do určité míry projevit v rámci konzultačních hodin nebo formou diskuse v hodinách či po jejich skončení.

Ani podaný výkon ale nemůžeme hodnotit sám o sobě, nýbrž zasazený do určité situace, jež ho určitým způsobem ovlivňuje. Ve vztahu k situaci výkonu Nakonečný rozeznává dva typy proměnných:

1.4.3 Situační proměnné

- a) očekávaný úspěch a neúspěch
- b) podnět k úspěchu nebo neúspěchu

1.4.4 Osobnostní proměnné

- a) motiv dosahování úspěchu
- b) motiv vyhýbání se neúspěchu

O tom, zdali se člověk bude vůbec úkolem zabývat, rozhoduje především síla motivu výkonu, kterou lze odvodit pomocí výše uvedených proměnných (daná především poměrem emocí mezi motivy dosažení úspěchu a vyhnutí se neúspěchu) a obtížností daného úkolu, tedy pravděpodobností úspěšnosti a následného uspokojení²⁹.

Mayerová téma uchopila trochu jiným způsobem, když rozlišila podmíněnost výkonnosti na subjektivní a objektivní.

²⁸ HRABAL, Vladimír a Isabella PAVELKOVÁ. *Školní výkonová motivace žáků: dotazník pro žáky*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2011. Evaluační nástroje, 24., str. 5-6.

²⁹ NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Academia, 1997., str. 225-235.

1.4.5 Subjektivní podmíněnost výkonnosti

Subjektivní předpoklady ovlivňující pracovní výkonnost rozdělujeme do následujících skupin:

- a) Tělesné a duševní vlastnosti a schopnosti člověka pro práci - u každé činnosti je možné stanovit, jaké vlastnosti a schopnosti daný úkol vyžaduje a které jeho výkon naopak narušují např. pečlivost, fyzická síla, koordinace pohybů nebo schopnost organizace.
- b) Kvalifikační předpoklady člověka – potřebný soubor dovedností, znalostí a zkušeností získaných vzděláváním v průběhu života ulehčující jedinci zvládnout zadaný úkol. Jsou podmíněny situačními faktory jako např. aktuálním zdravotním stavem, únavou, hladem nebo nedostatkem spánku.
- c) Volní vlastnosti člověka – dosažení výkonu je mnohdy dlouhodobým procesem a předpokládá vynaložení mnoha sil a vytrvalost člověka.
- d) Způsob zvládnání okolností v životě člověka.

1.4.6 Objektivní podmíněnost výkonnosti

Podstatnou determinantou jedincova výkonu jsou i vnější okolnosti, za kterých je realizován. Mayerová je rozdělujeme následujícím způsobem:

- a) Sociální podmínky – vztahy mezi lidmi v rámci instituce ovlivňující společenské klima. Mohou nepříznivě působit na jedince (nebyl začleněn do kolektivu, neztotožnil se s normami a hodnotami kolektivu...) a vést až k jeho izolaci. Důsledkem toho se stává mnohem citlivější a náročnější ve vztahu k dalším okolnostem níže uvedeným. Příznivé klima ho naopak podněcuje k lepšímu výkonu a k semknutí v rámci skupiny.
- b) Organizace a řízení procesu – předem jsou určeny vztahy nadřízenosti, podřízenosti a spolupráce, je stanoven režim dne (rozvrh hodin) a nedodržování pravidel je sankcionováno.
- c) Způsoby hodnocení a odměňování – způsoby odměňování za úspěchy a sankcionování za nezdary, kontrola průběhu činnosti (studia), prestiž vykonávané činnosti.
- d) Vnější pracovní podmínky – měly by být vhodné a podněcující k činnosti (dobře osvětlené prostory, čistota a vkusnost prostředí, zamezení hluku...).
- e) Sociální a hygienické vybavení – zázemí nutné pro zabezpečení základních lidských potřeb.

- f) Objektivní zajištění práce, technologie a technické vybavení – určité nároky na technickou zdatnost jedince (intranet, psaní a odevzdávání školních prací na počítači...).
- g) Nečekané situační faktory – vyžadující mimořádná opatření, působící na výkon člověka (výpadek proudu, požár, úraz...) ³⁰

Jak jsem uvedla již v předchozím textu, jedince může determinovat celá řada faktorů, které ho ovlivňují ve vztahu k výkonu (ať už se jedná o situační faktory nebo osobnostní proměnné). Všechny dohromady jsou na sobě závislé a mohou mít vliv na motivaci k zahraničnímu výjezdu. Do skupiny studentů, kteří nevyjedou, by mohli patřit i ti, kteří subjektivně vyhodnotí výjezd nad jejich síly (například kvůli neznalosti jazyka) - tedy z důvodu nedostatečných předpokladů pro úspěšnost. V danou chvíli by úkol vyhodnotili jako příliš obtížný a neměli by ambice se jím zabývat. Zajímavým výzkumem by pak mohlo být, na kolik se u studentů shoduje dosažená úroveň jazyka s tou reálnou. Mnoho z nich má splněnou úroveň jazyka B2, tudíž by měli být schopni studium zvládnout, ale zároveň pocítují nedostatečnou jazykovou připravenost jako příliš velkou bariéru pro výjezd.

1.4.7 Vztah (ne)spokojenosti a výkonnosti

Pojem pracovní spokojenost můžeme vyjádřit jako vazbu jedince na vykonávanou činnost a dosahované výsledky. Poněvadž si člověk uvědomuje fyzické, psychické i kvalifikační náročnosti svých aktivit, má tendenci je neustále kontrolovat, jakožto kontrolovat i výsledek činnosti. Tyto dosažené výsledky posléze hodnotí a je spokojený, pokud došel k požadovanému závěru. V případě splnění těchto podmínek je posilováno jeho sebevědomí a vědomí užitečnosti. ³¹

Vztah člověka k vykonávané činnosti se odvíjí od hodnocení a prožívání této činnosti. Hodnocení je zásadním způsobem ovlivněno společenským prostředím, ve kterém jedinec vyrůstal a ve kterém se v současnosti pohybuje. Pro tvorbu hodnocení jsou určující faktory jako životní zkušenosti, výchova, postoje, životní plány a perspektivy podléhající soudům veřejného mínění. Proto má i na vztah ke škole a potažmo i zkušenostem v zahraničí opravdu zásadní vliv, jakým sociálním prostředím se obklopujeme.

Ve vztahu k vykonávané činnosti lze zastávat dva postoje:

³⁰ MAYEROVÁ, Marie. *Stres, motivace a výkonnost*. Praha: Grada Publishing, 1997., str. 91-94.

³¹ Tamtéž, str. 97.

- a) Identifikace – jedinec se přímo ztotožňuje se záměry vykonávané činnosti i s dalšími okolnostmi (postavení v kolektivu...), z čehož vyplývá uspokojení a zvýšená motivace pro danou činnost. Spokojení jedinci se také častěji zajímají o dění v instituci, snaží se dělat něco navíc a mívají dobré interpersonální vztahy.
- b) Rozpor – jedinec se neztotožňuje s požadavky, které jsou na něj kladeny, tudíž je nespokojený a snaží se si zadaný úkol co nejvíc ulehčit (i na úkor výsledku) nebo se práci vyhýbat úplně.

Jedná se pouze o krajní hodnoty, mezi kterými existuje mnoho mezistupňů, ale jejich výskyt má přímý vliv na výkonnost jedince. Nejedná se ovšem o dlouhotrvající stav, ale pouze o proměnlivou veličinu, která se v průběhu života mění³².

Z předchozích odstavců lze vyvodit, že pokud jsou studenti spokojeni na univerzitě a ztotožňují se se studovaným oborem a fakultou, měli by mít zvýšenou výkonovou motivaci. Za tohoto předpokladu by měli dosahovat i lepších studijních výsledků, mít lepší sebevědomí a sebedůvěru a díky dobré integraci se vzdělávací institucí by se mohli častěji zapojovat do dění na univerzitě i mimo běžnou výuku. To znamená větší pravděpodobnost výjezdu na studijní pobyt krátkodobého či dlouhodobého rozsahu.

Naproti tomu nespokojení jedinci se s univerzitou pravděpodobně neztotožňují a snaží se si studium co nejvíce ulehčit, vyhýbat se prostředí školy a tedy méně vyjíždějí. Avšak právě proto, že nevkládají do studia přílišné úsilí a nejsou motivováni ho dokončit, bývají to právě oni, kterým nakonec studium trvá déle, protože ho musí prodlužovat. Na druhou stranu ale nebývají ochotni prodlužovat kvůli dalšímu vzdělávání v zahraničí, ale pouze z vlastní zahálčivosti.

V následující části práce se budu podrobněji věnovat programu Erasmus+ se zaměřením na jeho realizaci na Univerzitě Pardubice. Také se krátce zmíním o historii výměnných pobytů v České republice, dalších výměnných programech zaštiťovaných Domem zahraniční spolupráce nebo o průzkumech zájmu mladých lidí o zapojení do programu Erasmus+ prováděných v České republice i v Evropě.

³² MAYEROVÁ, Marie. *Stres, motivace a výkonnost*. Praha: Grada Publishing, 1997., str. 98-101.

2 Historie programů mobilit pro vysoké školy

Počátky výměnného programu Erasmus pro vysokoškolské studenty sahají až do roku 1987. Již v prvním roce si získal své příznivce, poněvadž se do programu zapojilo 3244 studentů. V roce 1995 se stal součástí vzdělávacího programu Socrates a kromě stávajících aktivit byl rozšířen o výjezdy učitelů a projekty spolupráce mezi vysokými školami.³³ Následně byl rozčleněn do těchto podprogramů:

- a) Comenius – vzdělávání od předškolních zařízení po vyšší odborné školy
- b) Erasmus – vysokoškolské vzdělávání
- c) Grundtvig – vzdělávání dospělých a celoživotní učení
- d) Lingua – jazykové vzdělávání
- e) Minerva – podpora informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání
- f) Průzkum a inovace – politika vzdělávání
- g) Arion – studijní návštěvy řídicích pracovníků
- h) Eurydice – informační síť posilující evropskou spolupráci
- i) Naric – informační síť srovnávající vzdělávací systémy v Evropě
- j) Společné akce a doplňkové aktivity – spolupráce a podpora dalších aktivit³⁴

Dalších šest let v období 2007-2013 probíhal pod názvem Program celoživotního učení. Ve stejné době byl také uskutečňován program Mládež v akci, který se soustředil na volnočasové aktivity mladých lidí ve věku od 13 do 30 let.³⁵ Erasmus+, který známe dnes, je v podstatě nástupcem všech předešlých³⁶.

Od vzniku programů mezinárodních mobilit jejich popularita každým rokem stoupá, což dokazuje počet zúčastněných mezi lety 1998 – 2016, který činí 292 500. Jedná se však o celkové číslo zahrnující všechny sféry od mládeže až po vysokoškolské vzdělávání či vzdělávání dospělých. Na vysokých školách v tomto časovém úseku vyjelo do zahraničí 80 200 studentů, 9 200 stážistů a 31 600 vysokoškolských zaměstnanců³⁷.

³³ DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *Mezinárodní vzdělávání v obrazech a číslech* [online]. In: . Praha: AFBKK a. s, 2017, s. 110 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: https://www.naerasmusplus.cz/file/4125/dzs_v-cislech.pdf, str. 14-15.

³⁴ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Socrates* [online]. In: . Praha, 2016-07-20 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/38152_1_1/.

³⁵ ABRHÁM, Josef. *Mládež v akci. Euroskop: Věcně o Evropě* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9087/sekce/mladez-v-akci/>.

³⁶ DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *Mezinárodní vzdělávání v obrazech a číslech* [online]. In: . Praha: AFBKK a. s, 2017, s. 110 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: https://www.naerasmusplus.cz/file/4125/dzs_v-cislech.pdf, str. 14.

³⁷ Tamtéž.

3 Erasmus+

Erasmus+ je vzdělávacím programem Evropské unie pro oblast vzdělávání a odborné přípravy mládeže a sportu v letech 2014-2020, který podporuje spolupráci a mobilitu napříč všemi těmito sférami. Tato odvětví mají potenciál efektivně reagovat na rychlé socioekonomické změny, kterým Evropa v současnosti čelí, a mohou pomoci inovovat strategie v oblasti růstu, sociální rovnosti, zaměstnanosti a sociální inkluze. Program sleduje i dílčí cíle, mezi něž patří rozvoj sociálního potenciálu u mladých lidí, upevňování evropských hodnot a mezikulturního porozumění, vývoj evropského rozměru ve sportu a propojování formálního, neformálního a informálního učení³⁸.

V současnosti je do programu zapojeno 33 programových zemí. Největší počet tvoří členské státy EU – 28 zemí, dále země EHP – Norsko, Island, Lichtenštejnsko a dále také Turecko a Makedonie.

Mobility mezi partnerskými organizacemi se mohou uskutečňovat i v dalších koutech světa. Patří mezi ně Západní Balkán, Země východního partnerství, Země jižního středomoří, Ruská federace, Latinská Amerika, Jižní Afrika, Asie, Střední Asie a další průmyslové země³⁹.

Na vzrůstající zájem musí přirozeně reagovat i vzrůstající rozpočet věnovaný mobilitám. Zatímco v roce 2007 bylo na Program celoživotního učení a Mládež v akci uvolněno 17 479 092 eur, v roce 2017 se rozpočet pro Erasmus+ dostal k částce 46 275 270 eur. Největší peněžní částky jsou věnovány vysokoškolskému vzdělávání⁴⁰. Erasmus+ tedy disponuje o 40% vyšším finančním obnosem, než tomu bylo u předchozího Programu celoživotního učení. S rozpočtem 16,45 miliardy eur na nynější sedmileté období, si může dovolit finančně podporovat vzdělávací zařízení, mládežnické organizace, regionální a místní úřady a podniky či nevládní organizace, které navazují partnerství a propojují školy s dalšími vzdělávacími zařízeními⁴¹.

Evropská komise vydala dne 31.1.2018 v Bruselu zprávu určenou Evropskému parlamentu, Evropské radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru

³⁸EUROPEAN COMMISSION. *Erasmus+: Příručka k programu* [online]. Evropská komise, 2018 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/programme-guide/introduction/how-to-read-programme-guide_cs_, str 6.

³⁹ERASMUS+. *Vysokoškolské vzdělávání: Projekty mobility osob* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-vysokoskolske-vzdelavani/>.

⁴⁰DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *Mezinárodní vzdělávání v obrazech a číslech* [online]. In: . Praha: AFBKK a. s., 2017, s. 110 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: https://www.naerasmusplus.cz/file/4125/dzs_v-cislech.pdf_, str. 15-17.

⁴¹Tamtéž, str. 14.

regionů o hodnocení programu Erasmus+ v polovině období. Zpráva obsahuje i dodatek o posouzení dlouhodobých dopadů předchozích programů a analyzuje pokrok při realizaci programu ve všech jednotlivých zemích ještě před navýšením rozpočtu. Opírá se o vnitrostátní zprávy jednotlivých zemí, hodnotící zprávy zhotovené nezávislým externím zdrojem, recenzované studie, přímé zkušenosti v sektoru řízení programu a především o ohlasy od všech účastnických stran, od kterých se podařilo obdržet více než milion odpovědí. Z hodnocení Evropské komise vyplývá, že program spěje již v polovině období trvání k úspěšnému dosažení ukazatelů výkonnosti. Poptávka značně převyšuje dostupné finance, proto se do budoucna počítá s navýšením rozpočtu a kapacit účastníků až o polovinu. V průběhu méně než tří let byla financována mobilita pro více než 4,3 milionu mladých lidí a více než 880 000 aplikujících odborníků v 940 000 zúčastněných organizacích. Sami účastníci uvádějí míru spokojenosti přesahující 90% a veřejnost si cení programu natolik, že ho označila za třetí nejpozitivnější výsledek Evropské unie. Zvláště mladým lidem umožní nově nabyté schopnosti a dovednosti plynulejší přechod na trh práce, protože je zahraniční zkušenost u zaměstnavatelů vysoce ceněna. Hodnocení také ukazuje, že jsou účastníci po absolvování programu ochotnější studovat nebo pracovat v zahraničí, pozitivněji vnímají význam učení jako důležitou součást jejich osobního a profesního růst, zároveň rozvíjejí své jazykové kompetence a dokonce častěji samotné studium dokončí. Programu se také připisuje posílení evropského smýšlení jako jednoho celku a přispívání k soudržnosti Evropské unie. V budoucnu by se chtěla Komise více zaměřit na oslovení osob se zvláštními potřebami, osob ze znevýhodněného prostředí, a také na zapojení menších subjektů⁴².

⁴² EUR - LEX. Zpráva evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů: *Hodnocení programu Erasmus+ na období 2014–2020 v polovině období* [online]. Brusel: Evropská komise, 2018 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0050>.

3.1 Kdo realizuje program Erasmus+

Erasmus+ je řízen na dvou úrovních:

3.1.1 Evropská komise

Nejvyšší orgán, který stanovuje cíle, priority a kritéria chodu programu a spravuje jeho rozpočet. Funguje také jako jakýsi kontrolní orgán monitorující a hodnotící veškeré aktivity. Centralizované aktivity jsou zajišťované Evropskou komisí prostřednictvím Výkonné agentury pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast⁴³.

3.1.2 Národní agentury

Každá z programových zemí ustanovila jednu či více národních agentur, aby mohl být program Erasmus+ více přizpůsoben rozmanitosti podmínek dané země. Tyto agentury zajišťují decentralizované aktivity na národní úrovni jednotlivých států a zodpovídají za úspěšné provedení programů a za řádné využití finančních prostředků získaných od Evropské Unie⁴⁴.

V České republice má tento sektor na starosti Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy za pomoci Národní agentury, kterou reprezentuje Dům zahraniční spolupráce.⁴⁵

Protože program cílí na poměrně rozsáhlou skupinu lidí, jeho aktivity jsou také velmi rozmanité. Do prvních dvou klíčových akcí patří vzdělávací mobility jednotlivců a projekty spolupráce. Třetí akce se zaměřuje na reformy a centralizované aktivity a celý program Erasmus+ ještě navíc doplňují doprovodné aktivity jako eTwinning⁴⁶, Eurydice⁴⁷, Eurodesk⁴⁸, ECVET⁴⁹ a další⁵⁰.

⁴³ EUROPEAN COMMISSION. *Erasmus+: Příručka k programu* [online]. Evropská komise, 2018 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/programme-guide/introduction/how-to-read-programme-guide_cs_, str 16.

⁴⁴ Tamtéž.

⁴⁵ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Erasmus+: Řízení programu na národní úrovni* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/rizeni-programu-na-narodni-urovni>.

⁴⁶ Online podpora spolupráce škol a učitelů s využitím digitálních technologií.

⁴⁷ Evropská informační síť, která zpracovává a šíří informace o národních vzdělávacích systémech a vzdělávací politice evropských států.

⁴⁸ Evropská informační síť, která poskytuje informace o studiu, práci v zahraničí, dobrovolnictví a cestování.

⁴⁹ Evropský systém kreditů pro odborné vzdělávání a přípravu.

⁵⁰ ERASMUS+. *Aktivity* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/cz/aktivity/>.

3.2 Projekty mobility osob

Mobility jsou decentralizovanou aktivitou podporující osvojení schopností, dovedností a znalostí studentů, mezikulturní vztahy a evropskou identitu, osobní i profesionální rozvoj, lepší uplatnění na trhu práce, zdokonalení se v cizích jazycích, zkvalitnění výuky, práci s mládeží atd.

V následujících pěti oblastech se mohou mobilit účastnit studenti, učitelé, učni, dobrovolníci, vedoucí mládeže a amatérských sportovních organizací.

- a) Školní vzdělávání (MŠ, ZŠ, SŠ)
- b) Odborné vzdělávání
- c) Mládež
- d) Vysokoškolské vzdělávání
- e) Vzdělávání dospělých⁵¹

Do projektu mobility pro vysokoškolské studenty a pracovníky se mohou zapojit pouze školy, které jsou držiteli listiny pro vysokoškolské vzdělávání (ECHE)⁵². Podpisem univerzity stvrzují, že poskytnou všem účastníkům podporu včetně jazykové přípravy. Student má nárok vycestovat až na 12 měsíců a rozhodující přitom není počet ani druh mobilit⁵³.

Jsou realizovány v těchto dvou oblastech:

- a) Studijní pobyt v partnerské vysokoškolské instituci v zahraničí – studium 3-12 měsíců na zahraniční vysokoškolské instituci pro vysokoškolské studenty nebo studenty vyšší odborné školy studující minimálně druhý ročník.
- b) Praktická stáž v podniku nebo na jiném relevantním pracovišti v zahraničí – získání praxe v zahraniční organizaci v délce 2-12 měsíců pro studenty vysoké školy nebo vyšší odborné školy. Uzavření trojstranné dohody mezi studentem, vysílající vysokoškolskou institucí a přijímací organizací/podnikem/institucí⁵⁴.

⁵¹ERASMUS+. *Projekty mobility osob* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/cz/projekty-mobility-osob/>.

⁵²ERASMUS+. *Vysokoškolské vzdělávání: Projekty mobility osob* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-vysokoskolske-vzdelavani/>.

⁵³EUROPEAN COMMISSION. *Erasmus+: Příručka k programu* [online]. Evropská komise, 2018 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/programme-guide/introduction/how-to-read-programme-guide_cs_, str. 35, 38.

⁵⁴EURODESK. *Studium: Obecné informace o studiu* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.eurodesk.cz/studium/obecne-info>.

4 Další programy

Dům zahraniční spolupráce zaštiťuje programy a aktivity podporující všechny oblasti vzdělávání. Jelikož má na starosti velké množství programů, budou zde krátce představené některé z těch, jež jsou zprostředkovávány studentům na Univerzitě Pardubice.

4.1 Akademická informační agentura (AIA)

Hlavní náplní je vyhledávat, zpracovávat a zprostředkovávat informace veřejnosti o možnostech vzdělávání v zahraničí. Vždy pro následující akademický rok kompletuje přehled nabídky stipendijních pobytů v zahraničí dle platných mezinárodních smluv, a také se stará o průběh výběrových řízení⁵⁵.

4.2 AKTION Česká republika – Rakousko

Program, který velkou měrou přispívá k rozvoji bilaterální spolupráce ve vědě a vzdělávání v terciárním sektoru. Podporuje projekty spolupráce vzdělávacích institucí mezi oběma zeměmi a přiznává stipendia na studijní a vědecké pobyty v letních jazykových a odborných školách⁵⁶.

4.3 CEEPUS (Central European Exchange Programme for University Studies)

Výměnný program mezi univerzitami ve střední Evropě orientovaný na regionální spolupráci. V programu jsou kromě České republiky zapojeny další země – Slovensko, Polsko, Rakousko, Maďarsko, Chorvatsko, Slovinsko, Srbsko, Makedonie, Bulharsko, Rumunsko, Moldavsko, Černá Hora, Bosna a Hercegovina a Albánie a některé univerzity v Kosovu⁵⁷.

4.4 Fondy EHP

Česká republika patří mezi jeden z patnácti evropských států, jež jsou zapojeny do tohoto programu podporujícího spolupráci a studijní pobyty s Norskem, Islandem a Lichtenštejnskem. Nejdůležitějšími cíli jsou snižování ekonomických a sociálních rozdílů v evropském hospodářském sektoru a zvýšení úrovně lidského kapitálu⁵⁸.

⁵⁵ DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *Akademická informační agentura AIA* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/cz/akademicka-informacni-agentura/>.

⁵⁶ DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *AKTION Česká republika - Rakousko* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/cz/aktion-ceska-republika-rakousko/>.

⁵⁷ DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *CEEPUS* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/cz/ceepus/>.

⁵⁸ DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *Fondy EHP* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/cz/fondy-ehp/>.

5 Zahraniční studijní výjezdy v České republice

Pokud bychom chtěli pátrat po tom, kam čeští studenti nejčastěji vyjíždějí za zahraniční studijní zkušeností, Dům zahraniční spolupráce sesbíral data za období 2006/2007 – 2015/2016. Nejvíce českých studentů potkáme v Německu, Francii, Španělsku, Velké Británii a Finsku. Nejčastěji studovanými obory v zahraničí jsou podnikání a správa, jazyky a učitelství, přičemž až 60% všech účastníků tvoří ženy. Mezi přední české univerzity, dle počtu vysílajících studentů a zaměstnanců, se za sebou řadí Univerzita Karlova, Masarykova Univerzita, Univerzita Palackého v Olomouci, Vysoké učení technické v Brně a Vysoká škola ekonomická v Praze.

V evropském měřítku si Česká republika nevede vůbec špatně. V počtu vysílajících studentů se umístila na 10. místě a v počtu vysílajících zaměstnanců dokonce na 7. místě⁵⁹.

Jelikož je Česká republika součástí tzv. Boloňského procesu, díky němuž mohou studenti studovat v podstatě za stejných podmínek u nás i v zahraničí, odjet se vzdělávat do zahraničí nebylo nikdy snazší. Zájemcům se nabízí mnoho možností od stipendií a programů nabízených vysokými školami, odborných stáží až po jazykové kurzy v zahraničí či letní školy. Mezi nejrozšířenější zahraniční mobility vůbec patří studium nebo stáž na vysoké škole, přičemž sjednat si studium bývá výrazně snazší než práci v zahraničí. Školy mají s mobilitami již dlouhodobější zkušenost, jsou na přijíždějící studenty zpravidla připraveny a snaží se přizpůsobit jejich požadavkům. Většinou jsou studenti po příjezdu zapojeni do různých adaptačních a podpurných programů, jsou jim nabídnuty jazykové kurzy a bohaté kulturní vyžití. Naproti tomu stáže si musejí studenti aktivně shánět a zařizovat sami, navíc některé útvary nepřijímají stážisty často a tudíž na ně nemusí být dostatečně připraveni. Nicméně až 99% osob zpětně shledává jakoukoliv zahraniční zkušenost jako jednu z nejzajímavějších v jejich životě⁶⁰.

⁵⁹DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *Mezinárodní vzdělávání v obrazech a číslech* [online]. In: . Praha: AFBKK a. s, 2017, s. 110 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: https://www.naerasmusplus.cz/file/4125/dzs_v-cislech.pdf, str. 22-25.

⁶⁰NÁRODNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ. *Studium v zahraničí* [online]. 5., aktualizované vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2017 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vystupy/studium-v-zahranici-2017>.

6 Zahraňní studijní výjezdy na Univerzitě Pardubice

Nejvyužívanějším programem pro studentské výjezdy do zahraničí na Univerzitě Pardubice je bezesporu výše zmíněný Erasmus+. Dalšími mezinárodními programy, které napomáhají k rozmachu mezinárodních mobilit na UPa, jsou Akademická informační agentura, International Visegrad Fund, AKTION, CEEPUS, EEA/Norway Grants, Fulbright a Mummert Scholarships for the Executives of Tomorrow from Central and South Eastern Europe⁶¹.

Kromě běžných mobilit navázala UPa spolupráci s University of Central Lancashire, kde lze nově získat magisterský titul. Student má možnost výběru z mnoha studijních oborů a v průběhu jednoho roku musí nasbírat 180ECTS a zakončit studium vypracováním disertační práce⁶².

Studijní výjezd Language and Culture Scheme je týdenní seminář realizovaný v rámci krátkodobých studijních výjezdů jazykovým centrem. Program je realizován na univerzitách v Alicante, Lipsku, Prestonu a ve Visby. Během tohoto týdne mají studenti možnost seznámit se s danou univerzitou, významnými místy v okolí včetně muzeí, galerií atd., nahlédnout do chodu místních firem a podniků, nebo sdílet své názory s významnými osobnostmi⁶³.

Mobilitu studentů má v rámci celé univerzity na starosti oddělení pro rozvoj a mezinárodní vztahy. Při konzultaci s paní magistrou Janou Voltrovou jsem dostala informace, že se situace v posledních pěti letech poměrně proměnila. I při menším počtu vyjíždějících studentů ale nelze říci, že by zájem vyloženě klesal, poněvadž se snížil i počet studentů univerzity. V porovnání počtu studentů univerzity celkově a počtu vyjíždějících studentů se tedy procentuálně čísla nijak nezměnila. Protože se ale každým rokem navyšují finance programu a místa pro zajišťování mobilit, univerzita se nyní potýká s nenaplněnými kapacitami. V posledních letech se začala pořádat dokonce druhá výběrová kola, změnil se způsob komunikace se studenty a podporují se i jiné typy aktivit. Zjistilo se, že studenti mají větší zájem o studijní výjezdy kratšího charakteru před těmi dlouhodobými (na celý semestr/rok...). Oddělení se proto začalo

⁶¹UNIVERZITA PARDUBICE. *Mezinárodní programy* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.upce.cz/studium/studium-staze/mezinarod-prog.html>.

⁶²GUTTENOVÁ, Martina. Studium v zahraničí: Dlouhodobé studijní pobyty. *Univerzita Pardubice: Jazykové centrum* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://jc.upce.cz/jc/studujte/zahranici/dlouho.html>.

⁶³UNIVERZITA PARDUBICE. Krátkodobé studijní výjezdy: Language and Culture Scheme. *Jazykové centrum* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://jc.upce.cz/jc/studujte/zahranici/kratko/lang-and-cult.html>.

více orientovat právě na tyto typy mobilit, na které mohou získat finance od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy, jejichž podmínkou je doba trvání alespoň 30 dní. Kromě této strategie se v letošním roce zaměřuje pozornost také na oživení smluvní spolupráce s univerzitami a organizacemi, se kterými má univerzita navázaný kontakt. Nyní se tedy podporují již vzniklé a vyzkoušené součinnosti oproti hledání nových příležitostí. Na denní bázi se oddělení snaží být studentům k dispozici čtyři dny v týdnu v době konzultačních hodin a po předchozí domluvě i v jiné časy. Pro studenty vybrané pro výjezd také pravidelně (na začátku semestru) pořádá informační schůzky a nově od akademického roku 2018/2019 sjednává příspěvek na cestovní pojištění do zahraničí ve výši 1500Kč. Objevily se i nové cílové skupiny studentů – absolventi, kterým Erasmus+ umožňuje vyjet na absolventskou stáž, což se v současnosti velmi osvědčuje. Před rokem se oddělení snažilo proniknout mezi studenty na sociálních sítích založením instagramu a facebookového profilu, což se ukázalo jako poměrně dobrý krok. Zprostředkovávají touto cestou různé informace o Erasmu a dalších stipendijních programech, proběhla také online fotosoutěž a jiné. Už méně se osvědčilo pořádání méně formálních aktivit, jako byl například večer se studenty v oblíbeném studentském klubu DýdýBába. Jelikož univerzita spolupracuje s Domem zahraniční spolupráce, dostává výzvy připojit se k různým celorepublikovým i evropským akcím, ke kterým patří například Erasmus Days nebo Vlajkový průvod. Každoročně univerzita pořádá také svůj vlastní Erasmus Day – veletrh studia v zahraničí. Návštěvníci tam mohou získat informace o mobilitách od zástupců oddělení mezinárodních vztahů, ale především od samotných účastníků. Akce se soustředí především na studijní pobyty pod záštitou programu Erasmus+, ale koordinátoři rádi podají informace také o stážích a jiných formách výjezdů. V budoucnu se bude práce oddělení ve značné míře přizpůsobovat změně programu zprostředkovávající mobilitu studentů (nyní Erasmus+). Příslibem pro nový koncept je větší elektronizace úkonů v rámci projektu „Erasmus without papers“ a také zvyšování financí a kapacit pro výjezdy⁶⁴.

Jednotlivé fakulty pak mají rozdílné strategie mobilit a řídí si celý proces sami. Novinkou je, že na většině fakult mohou nyní účastníci získat za svůj pobyt v zahraničí kredity. Na některých oborech je dokonce absolvování studijního pobytu nebo stáže podmínkou pro úspěšné absolvování studia. Zasazení mobilit do studijních plánů bezesporu přispívá ke zvýšení počtu výjezdů. Probudit zájem se propagátoři snaží i

⁶⁴ VOLTROVÁ, Jana. Osobní rozhovor s koordinátorkou mobilit na UPa. Pardubice, 5.11.2019.

pomocí dalších kroků jako zjednodušení administrativních postupů, které se studentům mnohdy zdají příliš zdlouhavé a pracné, nebo individualizovaným přístupem (oslovováním jednotlivých studentů na akcích propagujících zahraniční mobility). Velkým lákadlem pro některé studenty může být i neustálé narůstání výše finanční podpory⁶⁵.

V roce 2018 bylo na zahraniční cestu v rámci programů mezinárodní spolupráce vysláno 208 studentů v 23 projektech.

Zapojení vysoké školy do programů mezinárodní spolupráce (bez ohledu na zdroj financování)				
Univerzita Pardubice	H2020/7.			CELKEM
	Celkem	Marie-Curie Actions ⁶⁶	Ostatní	
Počet projektů*	3		20	23
Počet vyslaných studentů **			208	208
Počet přijatých studentů***			389	389
Počet vyslaných studentů akademických a vědeckých pracovníků****	25		834	859
Počet přijatých studentů akademických a vědeckých pracovníků****			410	410
Dotace v tisíci Kč*****	44892		35 743	80 635

Pozn.: *= Jedná se o v daném roce probíhající projekty.

Pozn.: ** = Vyjíždějící studenti (tj. počty výjezdů) – kteří v roce 2018 absolvovali zahraniční pobyt; započítávají se i ti studenti, jejichž pobyt začal v roce 2017. Započítávají se pouze studenti, jejichž pobyt trval více než 4 týdny (28 dní). Pokud VŠ uvádí i jinak dlouhé výjezdy, uvede to v poznámce k tabulce.

Pozn.: *** = Přijíždějící studenti (tj. počty příjezdů) – kteří přijeli v roce 2018; započítávají se i ti studenti, jejichž pobyt začal v roce 2017. Započítávají se pouze studenti, jejichž pobyt trval více než 4 týdny (28 dní). Pokud VŠ uvádí i jinak dlouhé výjezdy, uvede to v poznámce k tabulce.

Pozn.: **** = Vyjíždějící akademičtí pracovníci (tj. počty výjezdů) – kteří v roce 2018 absolvovali zahraniční pobyt; započítávají se i ti pracovníci, jejichž pobyt začal v roce 2017.

Pozn.: ***** = Přijíždějící akademičtí pracovníci (tj. počty příjezdů) – kteří přijeli v roce 2018; započítávají se i ti pracovníci, jejichž pobyt začal v roce 2017.

Pozn.: ***** = Uvedené částky představují celkové finanční zdroje projektů, včetně spolufinancování MŠMT

Tabulka 1 - Zapojení Univerzity Pardubice do programů mezinárodní spolupráce⁶⁷

⁶⁵ UNIVERZITA PARDUBICE. *Výroční zpráva o činnosti Univerzity Pardubice: 2018* [online].

Univerzita Pardubice, 2019 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.upce.cz/deska/dokumenty/vyr-zpravy.html#collapse320>., str. 59.

⁶⁶ Program podporující výzkumníky všech věkových kategorií a národností.

⁶⁷ UNIVERZITA PARDUBICE. *Výroční zpráva o činnosti Univerzity Pardubice: 2018* [online].

Univerzita Pardubice, 2019 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.upce.cz/deska/dokumenty/vyr-zpravy.html#collapse320>., str. 102.

Na prvních příčkách v oblíbenosti se umístilo Portugalsko s 34 výjezdy. K dalším populárním destinacím, dle výroční zprávy, patřily Itálie, Finsko, Polsko, Německo a Španělsko.

Mobilita studentů, akademických a ostatních pracovníků podle zemí***** (bez ohledu na zdroj financování)								
Univerzita Pardubice	Počet vyslaných studentů*		Počet přijatých studentů**	Počet vyslaných akademických pracovníků***	Počet přijatých akademických pracovníků****	Počet vyslaných ostatních pracovníků****	Počet přijatých ostatních pracovníků****	CELKEM za zemi
Země	Celkem	Z toho absolventské stáže*****						
Arménská republika			1					11
Australské společenství				4				44
Belgické království	66	1	1					7
Běloruská republika			13	2	2			17
Bosna a Hercegovina			1		1			2
Brazilská federativní republika			3	22				5
Bulharská republika	3		1	10	3			17
Čínská lidová republika			8	8				16
Čínská republika (Tchaj-wan)			21	3				24
Dánské království	2		2	3				7
Estonská republika	3		2		1	1		7
Filipínská republika				2				2
Finská republika	12	1		4	1	2		19
Francouzská republika	3		9	26	2	2		42
Chorvatská republika	3		6	15	4	1		29
Indická republika			5	8	2			15
Indonéská republika			2	1	1			4
Irsko	2							2
Islandská republika				4		1		5
Italská republika	13		17	31	5	1		67
Japonsko	1			14		2		17
Jihoafrická republika			2	3	1	2		8
Kanada				7				7
Korejská republika				4				4
Kosovská republika			3		2			5
Kyperská republika	1			11				2
Litevská republika	3		7	4				14
Lotyšská republika	1		5	3	1			10

Lucemburské velkovévodství						1		1
Madagaskarská republika								0
Maďarsko	1		3	7	5		1	17
Maltská republika	3		2	2		2		9
Moldavská republika				1				1
Mongolsko			1					1
Nigerijská federativní republika			1					1
Nizozemsko	2			5		1		8
Norské království	2			3	2	1	1	9
Nový Zéland				1				1
Peruánská republika			1					1
Polská republika	13	1	13	18	23	2		69
Portugalská republika	34	1	24	19		2		79
Rakouská republika	5		1	11	3			20
Rumunsko			10	5	1	2		18
Ruská federace	4		1	6				11
Řecká republika	4		10	18				32
Singapurská republika				2		2		4
Slovenská republika	3		4	22	8			37
Slovinská republika	9		4	7	1			21
Spojené království Velké Británie a Severního Irsku	4	1		22	2	2		30
Spojené státy americké	2			17		3		22
Spojené státy mexické	8		1	6				15
Spolková republika Německo	13		2	18	1			34
Srbská republika	7		23	23	30			83
Stát Katar				3				3
Súdánská republika			1					1
Španělské království	16		21	21	3	9		70
Švédské království	1			4	1	2		8
Švýcarská konfederace	1			2		1		4
Turecká republika			42	4	6			52
Ukrajina	3		18	3	3			27
Vietnamská socialistická republika				5		1		6
Zvláštní administrativní oblast Čínské lidové republiky Hongkong				1				1
Ostatní země 0;								00
CELKEM	1188	5	292	415	115	43	2	1 055

Pozn.: * = Vyjíždějící studenti (tj. počty výjezdů) – studenti, kteří v roce 2018 absolvovali (ukončili) zahraniční pobyt; započítávají se i ti studenti, jejichž pobyt začal v roce 2017. Započítávají se pouze studenti, jejichž pobyt trval alespoň 2 týdny (14 dní).

Pozn.: ** = Přijíždějící studenti (tj. počty příjezdů) – studenti, kteří přijeli v roce 2018; započítávají se i ti

studenti, jejichž pobyt začal v roce 2017. Započítávají se pouze studenti, jejichž pobyt trval alespoň 2 týdny (14 dní).

Pozn.: *** = Vyjíždějící akademičtí/ostatní pracovníci (tj. počty výjezdů) – pracovníci, kteří v roce 2018 absolvovali (ukončili) zahraniční pobyt; započítávají se i ti pracovníci, jejichž pobyt začal v roce 2017. Započítávají se pouze pracovníci, jejichž pobyt trval alespoň 5 dní.

Pozn.: **** = Přijíždějící akademičtí/ostatní pracovníci (tj. počty příjezdů) – pracovníci, kteří přijeli v roce 2018; započítávají se i ti pracovníci, jejichž pobyt začal v roce 2017. Započítávají se pouze pracovníci, jejichž pobyt trval alespoň 5 dní.

Pozn.: ***** = V tabulce 12.3 Mobilita studentů a akademických a ostatních pracovníků podle zemí je uveden výčet všech zemí; účelem je usnadnění zpracování získaných údajů MŠMT. Současně by neměl představovat dodatečnou zátěž pro vysoké školy při vyplňování. V případě neexistence mobility z dané země nevyplňujte prosím buňku.

Pozn.: ***** = Absolventskou stáží se rozumí praktická stáž v zahraničním podniku nebo organizaci v délce 2-12 měsíců, která je započatá po úspěšném absolvování studia a ukončená do jednoho roku od absolvování studia. Absolventská stáž je realizována na základě trojstranné dohody mezi studentem, vysílající vysokoškolskou institucí a přijímající organizací, institucí, podnikem.

Tabulka 2 - Mobilita studentů, akademických a ostatních pracovníků podle zemí⁶⁸

Nejvíce studentů se podařilo vyslat na Fakultě filozofické a na Fakultě ekonomicko-správní. Dle koordinátorů mobilit dosahují nejvyšších čísel právě proto, že mají navázaných mnoho spoluprací díky podobným učebním plánům. Na Fakultě ekonomicko-správní jsou dokonce studentům zpětně uznávány téměř všechny kredity⁶⁹. Nejmenší zastoupení měla již tradičně Fakulta zdravotnických studií, pravděpodobně kvůli problematice specifičnosti daných studijních programů a nutnosti spolupráce s nemocnicemi. Přestože jsem se setkala s tvrzením, že na Fakultě chemicko-technologické nejezdí studenti bakalářských a magisterských programů skoro vůbec, protože jim nejsou zpravidla uznány vůbec žádné kredity a situaci zachraňují doktorandi hojně vyjíždějící na pracovní stáže, tabulka ukazuje pravý opak.

⁶⁸ UNIVERZITA PARDUBICE. *Výroční zpráva o činnosti Univerzity Pardubice: 2018* [online]. Univerzita Pardubice, 2019 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.upce.cz/deska/dokumenty/vyr-zpravy.html#collapse320>., str. 104.

⁶⁹ VOLTROVÁ, Jana. Osobní rozhovor s koordinátorkou mobilit na UPa. Pardubice, 5.11.2019.

	Mobilita absolventů** (počty a podíly absolvovaných studií)							
Univerzita Pardubice	Bakalářské studium		Navazující magisterské studium		Doktorské studium		Celkem	
	podíl	počet	podíl	počet	podíl	počet	podíl	počet
Dopravní fakulta Jana Pernera								
Podíl [%] a počet absolventů, kteří během svého studia vyjeli na zahraniční pobyt v délce alespoň 14 dní	1,0%	1	5,0%	6			0,3%	7
Podíl [%] a počet absolventů doktorského studia, u nichž délka zahraničního pobytu dosáhla alespoň 1 měsíc (tj. 30 dní)								
Fakulta elektrotechniky a informatiky								
Podíl [%] a počet absolventů, kteří během svého studia vyjeli na zahraniční pobyt v délce alespoň 14 dní	3,0%	2	7,0%	4	20,0%	1	6,0%	7
Podíl [%] a počet absolventů doktorského studia, u nichž délka zahraničního pobytu dosáhla alespoň 1 měsíc (tj. 30 dní)					20,0%	1	20,0%	1
Fakulta ekonomicko-správní								
Podíl [%] a počet absolventů, kteří během svého studia vyjeli na zahraniční pobyt v délce alespoň 14 dní	6,0%	8	16,0%	18			10,0%	26
Podíl [%] a počet absolventů doktorského studia, u nichž délka zahraničního pobytu dosáhla alespoň 1 měsíc (tj. 30 dní)								
Fakulta filozofická								
Podíl [%] a počet absolventů, kteří během svého studia vyjeli na zahraniční pobyt v délce alespoň 14 dní	17,0%	34		18,00%	1600,0%		17,0%	50
Podíl [%] a počet absolventů doktorského studia, u nichž délka zahraničního pobytu dosáhla alespoň 1 měsíc (tj. 30 dní)								
Fakulta chemicko-technologická								
Podíl [%] a počet absolventů, kteří během svého studia vyjeli na zahraniční pobyt v délce alespoň 14 dní	2,0%	4	7,0%	1100,00%	3,0%	1	4,0%	16
Podíl [%] a počet absolventů doktorského studia, u nichž délka zahraničního pobytu dosáhla alespoň 1 měsíc (tj. 30 dní)					3,0%	1	3,0%	1
Fakulta restaurování								
Podíl [%] a počet absolventů, kteří během svého studia vyjeli na zahraniční pobyt v délce alespoň 14 dní	36,0%	5					20,0%	5
Podíl [%] a počet absolventů doktorského studia, u nichž délka zahraničního pobytu dosáhla alespoň 1 měsíc (tj. 30 dní)								

Fakulta zdravotnických studií								
Podíl [%] a počet absolventů, kteří během svého studia vyjeli na zahraniční pobyt v délce alespoň 14 dní	2,0%	3					2,0%	3
Podíl [%] a počet absolventů doktorského studia, u nichž délka zahraničního pobytu dosáhla alespoň 1 měsíc (tj. 30 dní)								
Univerzita Pardubice								
Podíl [%] a počet absolventů, kteří během svého studia vyjeli na zahraniční pobyt v délce alespoň 14 dní	7,0%	57	10,0%	55	3,0%	2	7,8%	114
Podíl [%] a počet absolventů doktorského studia, u nichž délka zahraničního pobytu dosáhla alespoň 1 měsíc (tj. 30 dní)					3,0%	2	3,0%	2

Pozn.: * = Fakulta nebo jiná součást vysoké školy uskutečňující akreditovaný studijní program.

Pozn.: ** = Celkové hodnoty za fakultu (poslední pole ve vrchním řádku u každé fakulty) i za vysokou školu (všechna prázdná pole za vysokou školu ve struktuře vzdělávání) nejsou součtem či průměrem za předcházející údaje v řádcích či sloupcích. Hodnoty do těchto buněk je potřeba vypočítat zvlášť.

Tabulka 3 - Mobilita absolventů⁷⁰

⁷⁰UNIVERZITA PARDUBICE. *Výroční zpráva o činnosti Univerzity Pardubice: 2018* [online].

Univerzita Pardubice, 2019 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.upce.cz/deska/dokumenty/vyr-zpravy.html#collapse320>., str.105.

7 Erasmus+ na Univerzitě Pardubice

Již od akademického roku 1998/1999 mohou studenti Univerzity Pardubice vyjíždět s Programem Erasmus do zahraničí na zkušenou. O několik let později získala v letech 2007-2013 tzv. Extended Erasmus University Charter, který studenty opravňuje ke studijním pobytům na partnerských univerzitách, tak i k pracovním stážím. Vysílat a přijímat studenty a akademické pracovníky je univerzitě umožněno i na období 2014-2020. Jak již bylo zmíněno, mobility studentů jsou realizovány ve dvou formách – studijní pobyt a praktická stáž⁷¹.

Celoročně se o příchozí zahraniční studenty přijíždějícími s programem Erasmus + stará studentská dobrovolná skupina ESN, jejíž členové podávají pomocnou ruku příchozím studentům již od příjezdu na univerzitu. Kromě pomoci s formalitami jako je ubytování, zajištění víz atd. ESN pořádá mnoho akcí a výletů pro vyplnění volného času studentů, zpříjemnění pobytu a poznání české kultury.

7.1 Jak postupovat

Ještě než student podá elektronickou přihlášku, měl by mít jasno, která univerzita je pro něj ta pravá. Pomoci ve výběru mu mohou informace na intranetu univerzity. Uchazeči si zde mohou přečíst, kolik studentů přijímá daná univerzita a na jak dlouhou dobu. UPa má v rámci programu Erasmus+ k 1. lednu 2018 sjednaných 358 bilaterálních smluv s 235 univerzitami v 29 programových zemích a také v 7 partnerských zemích⁷².

Poté musí studenti podat elektronickou přihlášku doplněnou motivačním dopisem v anglickém nebo jiném jazyce, předběžný Learning Agreement pro vybranou univerzitu a volitelně také získaný certifikát z jazyka. Vzápětí jsou zařazeni do procesu výběrového řízení, jež má dvě kola. V prvním kole musí prokázat své jazykové schopnosti ve zkoušce z jazyka dle vlastního výběru. Ve druhém kole se jim přidělují body za prospěch v předchozím akademickém roce a účast v organizaci ESN Pardubice. Paralelně probíhá i výběrové řízení jednotlivých fakult. Pokud je student vybrán ke studiu na zahraniční univerzitě, měl by v této chvíli odeslat žádost o studium a příslušné

⁷¹VOLTROVÁ, Jana. Erasmus+: Programové země: Erasmus+ studijní pobyt. *Studentský intranet Univerzity Pardubice* [online]. 03. 08. 2018 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://studenti.upce.cz/studenti/erasmus-programove-zeme#collapse107974>.

⁷²UNIVERZITA PARDUBICE. *Interinstitucionální smlouvy ve vzdělávání: Erasmus+* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: https://www.upce.cz/spoluprace/zahranici/smluvni_partneri/smlouvy-erasmus.html.

studijní smlouvy na hostitelskou univerzitu a zároveň nechat potvrdit veškeré formuláře na jeho fakultě⁷³.

Studenti účastníci se programu Erasmus+ si nemusí financovat veškeré náklady sami, ale jsou podporováni pobíráním měsíčního grantu. Částka se stanoví vynásobením počtu měsíců mobility a výší měsíční sazby pro hostitelskou zemi. Před začátkem pobytu student obdrží 80% grantu a zbylých 20% po svém návratu a odevzdání všech dokumentů. Pokud však účastník mobility nedodrží její stanovenou délku nebo nezíská předem daný počet kreditů, je povinen vrátit celou finanční podporu nebo její část⁷⁴.

Teoretickou část mé bakalářské práce bych ráda uzavřela krátkým představením dvou výzkumů, jež se zabývají zahraničními mobilitami. První z nich je situován do českého prostředí a druhý analyzuje situaci v Evropě.

⁷³ VOLTROVÁ, Jana. Erasmus+: Programové země: Výběrové řízení. *Studentský intranet Univerzity Pardubice* [online]. 03. 08. 2018 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://studenti.upce.cz/studenti/erasmus-programove-zeme#collapse107977>.

⁷⁴ SRB, Ondřej. Výše grantů 2019/2020: Finanční podpora. *Studentský intranet Univerzity Pardubice: Studium a stáže v zahraničí* [online]. 20. 02. 2019 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://studenti.upce.cz/studium-staze-zahranici#collapse107979>.

8 Průzkum zájmu mladých lidí o zapojení do programu Erasmus+

Dům zahraniční spolupráce provedl v listopadu roku 2017 průzkum zájmu mladých lidí o zapojení do programu Erasmus+. Do online dotazníkového šetření se zapojilo přes 1000 mladých lidí ve věku od 15 do 30 let reprezentativně podle pohlaví, regionu a velikosti místa bydliště. Hlavními cíli projektu bylo zjistit informovanost o programu, motivace či bariéry v účasti, aktivity provozované ve volném čase a zájem o okolní dění. Výzkumníci měli opravdu široký záběr - zajímala je účast na pobytech a stážích či dobrovolnických akcích za účelem vzdělávání a v neposlední řadě i názory účastníků na program, rozdílnost v možnostech uplatnění a otevřenost vůči cizincům.

V tomto výzkumném šetření došlo k zodpovězení mnoha dílčích otázek. Jedním z hlavních zjištění bylo, že většina mladých lidí má osobní zkušenost s nějakým speciálním programem (často sportovním) jako je dobrovolnictví, stáž nebo vzdělávací pobyt a většina z nich dokonce zná program Erasmus+, ale jen malá část se programu účastní. Přestože má značný vliv na životy mladých finanční situace a vzdělání jejich rodičů, mnoho z nich má dnes ambice studovat vysokou školu, a to i děti rodičů s nižším vzděláním. Většina hodnotí příležitosti v životě jako srovnatelné s jejich vrstevníky, méně šancí pocítují většinou ženy nebo lidé s nižším vzděláním. V neposlední řadě respondenti uváděli jazykovou vybavenost jako podstatnou součást lepší možnosti uplatnění se na trhu práce, přičemž pouze okolo 60% z nich ovládá nějaký cizí jazyk na pokročilejší úrovni⁷⁵.

9 The Erasmus Impact Study

Kvantitativní i kvalitativní studie provedeny pod záštitou německé konzultační firmy CHE Consult byly zahájeny v roce 2013 rozesláním online dotazníků mezi 56 733 studentů, 18 618 absolventů, 4 986 akademických i neakademických zaměstnanců, 964 vysokoškolských institucí a 652 zaměstnavatelů ve 34 zemích participujících na výzkumu. Do šetření byli zahrnuti lidé, kteří se nějakého projektu mobility zúčastnili a zároveň i ti, kteří s mobilitami nemají žádné zkušenosti.

Sesbíraná data se dočkala publikace pod záštitou Evropské komise v roce 2014. Účelem studie The Erasmus Impact Study bylo zodpovězení dvou klíčových otázek:

⁷⁵DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *Průzkum zájmu mladých lidí o zapojení do programu Erasmus+ : Závěrečná zpráva z výzkumu mezi lidmi ve věku 15-30 let* [online]. STEM/MARK, 2017 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/file/6272/V%C3%BDzkum:%20Z%C3%A1jem%20mlad%C3%BDch%20lid%C3%AD%20o%20program%20Erasmus/>.

- a) analyzovat účinky mobility na studentech, kteří se zúčastnili programu Erasmus v závislosti ke vztahu ke studiu, zaměstnatelnosti a institucionálnímu a osobnostnímu rozvoji.
- b) analyzovat důsledky proškolení učitelů a personálu na jednotlivé kompetence, postoje a osobnostní charakteristiky a zároveň zkoumat dopady programů na internacionalizaci vysokoškolských institucí⁷⁶.

V roce 2016 na studii navázal podrobnější výzkum čerpající z jejích výsledků, který přinesl regionální zaměření. Studie seskupila země Evropy do čtyř skupin dle zjištěných společných charakteristik – severní, jižní, východní, západní.

Česká republika byla přiřazena k východním zemím, přičemž studentům v této skupině program mobilit prokazatelně napomáhá ke snížení rizika dlouhodobé nezaměstnanosti. Studie také prokázala, že zkušenost zahraničního výjezdu podporuje podnikatelského ducha, díky čemuž mnohem více absolventů dosáhne na manažerskou pozici. *„Zaměstnavatelé navíc uváděli, že mezinárodní zkušenosti významně zohledňují i při výběrových řízeních a pracovníkům, kteří byli v minulosti v zahraničí, svěřují zodpovědnější pozice a nabízejí vyšší platy.“* Dodává vedoucí výzkumného týmu Uwe Brandenburg z CHE Consult⁷⁷.

⁷⁶ EUROPEAN COMMISSION. *The Erasmus Impact Study: Effects of mobility on the skills and employability of students and the internationalisation of higher education institutions* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [cit. 2019-11-27]. ISBN 978-92-79-38380-9. Dostupné z: https://www.erasmusplus.sk/uploads/publikacie/erasmus-impact_en.pdf, str. 15.

⁷⁷ EDUIN. Studie o dopadech Erasmu ukázala význam měkkých kompetencí a osobnostních rysů pro uplatnění studentů. *EDUin: Informační centrum o vzdělávání* [online]. 2016 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.eduin.cz/clanky/studie-o-dopadech-erasmu-ukazala-vyznam-mekkych-kompetenci-a-osobnostnich-rysu-pro-uplatneni-studentu>.

PRAKTICKÁ ČÁST

10 Metodologie výzkumu

10.1 Cíle výzkumu

Praktická část mé bakalářské práce navazuje na část teoretickou. Předmětem bádání je problematika motivace studentů Univerzity Pardubice ke studijním pobytům v zahraničí. Cílem, a zároveň hlavní výzkumnou otázkou, není zkoumat motivaci studentů ve všech aspektech jejich života (včetně sociálních vazeb, rodinného zázemí, socioekonomického statusu atd.), ale práce se orientuje na motivaci související s univerzitním prostředím. Učinila jsem tak proto, poněvadž se domnívám, že by byl tento komplexnější výzkum hoděn spíše diplomové práce. Dále se zaměřuji na to, jak rozhodnutí (ne)vyjet na studijní pobyt souvisí s motivací k samotnému studiu.

V průběhu výzkumné části se budu postupně snažit zodpovědět několik dílčích podotázek, které jsem si kladla před samotnou realizací výzkumu. Otázky jsou následující:

1. Jaké jsou nejčastější důvody studentů pro studijní výjezd do zahraničí?
2. Jaké jsou nejčastější bariéry studentů pro výjezd do zahraničí?
3. Jaká kritéria mají studenti při výběru studijních destinací?
4. Cítí se studenti motivovaní/podporovaní ze strany UPa a jejich pedagogických pracovníků k zahraničnímu studiu?
5. Jak zlepšit propagaci výjezdů na UPa?
6. Souvisí motivace ke studiu s rozhodnutím (ne)vyjet?

10.2 Výběr vzorku

Do výzkumného vzorku bylo vybráno celkem 16 studentů prezenčního studia na Univerzitě Pardubice. Pozornost jsem zaměřila na studenty Fakulty filozofické, Fakulty ekonomicko-správní, Dopravní fakulty Jana Pernera a Fakulty chemicko-technologické. Rozhodla jsem se tak proto, že pouze tyto čtyři fakulty se nacházejí v hlavním univerzitním kampusu, kde se odehrávají veškeré propagační akce. Z tohoto důvodu k nim jejich studenti mají srovnatelný přístup a studenti ostatních fakult jsou v tomto ohledu v určité nevýhodě.

Studenty z daných fakult jsem neoslovovala náhodně, ale vybírala jsem dle těchto předem stanovených kategorií:

- a) Studenti, kteří absolvovali studijní výjezd do zahraničí a v budoucnu opět plánují vycestovat za studiem.

Respondent č. 1: žena, 23 let, FF, Belgie

Respondent č. 2: žena, 25 let, FES, Španělsko

Respondent č. 3: žena, 23 let, DFJP, Německo

Respondent č. 4: muž, 25 let, FCHT, Belgie

- b) Studenti, kteří absolvovali studijní výjezd do zahraničí a v budoucnu už žádný další výjezd neplánují.

Respondent č. 5: žena, 23 let, FF, Norsko

Respondent č. 6: žena, 24 let, FES, Švédsko

Respondent č. 7: muž, 26 let, DFJP, Portugalsko

Respondent č. 8: žena, 23 let, FCHT, Španělsko

- c) Studenti, kteří neabsolvovali žádný studijní výjezd do zahraničí, ale v budoucnu chtějí/plánují vyjet.

Respondent č. 9: muž, 23 let, FF

Respondent č. 10: žena, 22 let, FES

Respondent č. 11: žena, 23 let, DFJP

Respondent č. 12: žena, 21 let, FCHT

- d) Studenti, kteří neabsolvovali žádný studijní výjezd do zahraničí a v budoucnu se za studiem vyjet nechystají.

Respondent č. 13: žena, 24 let, FF

Respondent č. 14: muž, 25 let, FES

Respondent č. 15: muž, 21 let, DFJP

Respondent č. 16: žena, 23 let, FCHT

Snažila jsem se vyvážit jednotlivé skupiny i genderově, ale celkově se mi podařilo udělat rozhovor s 5 chlapci a 11 děvčaty. Asi největším úskalím bylo najít chlapce, kteří absolvovali výjezd na Fakultě chemicko-technologické, poněvadž zahraniční mobilita tam není příliš častá a nalézt někoho odpovídajícího kritériím mi zabralo nejvíce času. Většina vybraných respondentů z prvních dvou kategorií absolvovala dlouhodobý zahraniční pobyt s programem Erasmus+, pouze jedna

studentka vyjela v rámci krátkodobých výjezdů pořádaných jazykovým centrem na studijní pobyt do Švédska.

10.3 Přístup a metoda sběru dat

*„Kvalitativní výzkumník: Mnoho lidí je dnes znuděno svou prací a jsou...
Kvantitativní výzkumník (přerušuje)“ Jací lidé, kolik jich je, jak dlouho mají takové pocity, odkud jsou...
Kvalitativní výzkumník: Zapomeňte na to...“
(John Van Mahnen)⁷⁸*

Definice kvalitativního přístupu se neustále vyvíjela v průběhu času a k jejímu zpřesňování došlo až s rozvojem některých metodologických škol. Ani dnes však nejsou odborníci za jedno a v učebnicích a slovnících nalézáme nepřeberné množství definic, které se od sebe více či méně liší. Simplifikace některých autorů na vymezení kvalitativního a kvantitativního výzkumu jen na základě použitých nástrojů pro sběr dat, tedy rozhovorů a dotazníků, je značně zjednodušený, a nerozlišuje drobné odlišnosti v obou přístupech.⁷⁹ Disman uvádí jako jednu z definic kvalitativního výzkumu tuto: *„Kvalitativní výzkum je nenumerické šetření a interpretace sociální reality. Cílem tu je odkrýt význam podkládaný sdělovaným informacím.“⁸⁰* Podle Strausse a Corbinové se kvalitativní metody „...užívají k odhalení a porozumění tomu, co je podstatou jevů, o nichž toho ještě moc nevíme. Mohou být také použity k získání nových a neotřelých názorů na jevy, o nichž už něco víme.“⁸¹

Na základě záměru výzkumu jsem zvolila studovat dané jevy pomocí kvalitativního přístupu, protože jsem neměla v úmyslu testovat předem stanovené hypotézy, ale detailněji zmapovat celou situaci a porozumět i případným souvislostem a okolnostem. Původně jsem zamýšlela využití kvantitativní metody dotazování pomocí mnou vytvořeného dotazníku, ale kvůli možným povrchnostem informací bez kontextu se mi nakonec nezdála vhodná.

⁷⁸DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7., str. 284.

⁷⁹ŠVARÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014., ISBN 978-80-7367-313-0., str. 13.

⁸⁰DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 4., nezměň. vyd. Praha: Karolinum, 2011. ISBN 978-80-246-1966-8., str.285.

⁸¹STRAUSS, Anselm, Juliet M. CORBIN a Stanislav JEŽEK. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN, 2. ISBN 80-85834-60-X., str.11.

Pro samotnou realizaci výzkumu byla zvolena metoda sběru dat pomocí polostrukturovaných rozhovorů, které nechávají prostor na dovysvětlení nebo doplnění otázek základních. Se všemi respondenty jsem osobně nebo elektronicky komunikovala ještě před samotnými schůzkami a seznámila je s tématem a cíli práce, garantovala jim anonymitu a využití poskytnutých dat pouze k tomuto výzkumu. Neměla jsem problém s ochotou studentů podělit se o jejich zkušenosti a mnozí byli dokonce rádi, že je mohou s někým sdílet. Samotné rozhovory pak proběhly v říjnu a v listopadu roku 2019 v univerzitním kampusu nebo v různých restauračních zařízeních. Všechny rozhovory byly zvukově zaznamenané a později přepisované do finální podoby. Struktura a pořadí otázek se příliš neměnily, většinou byly upřesňovány, aby je respondenti lépe pochopili, někdy se pozměnilo jejich pořadí dle odpovědí respondenta nebo byly přidány doplňující otázky. Při každé schůzce jsem nejprve znovu objasnila téma a cíle výzkumu a začala s lehčími úvodními otázkami typu „*Jakou fakultu a jaký obor na UPa studuješ?*“ a „*Co tě vedlo k tomu začít studovat univerzitu?*“. Následovaly otázky týkající se studia na Univerzitě Pardubice a motivace ke studiu a v další části jsem zaměřila pozornost na výjezdy do zahraničí. Poslední otázkou jsem chtěla probudit kreativitu a nápaditost respondentů, když se měli zamyslet nad propagací zahraničních výjezdů na UPa a podat návrhy ke zvýšení zájmu studentů s přihlédnutím na to, co by je osobně oslovilo.

11 Vyhodnocení a interpretace výsledků výzkumu

Shromážděná data jsou zpracovaná do jednotlivých kategorií v souladu s dílčími podotázkami, které jsem si položila na začátku výzkumu.

11.1 Motivace k výjezdu aneb proč vyjet

Jako hlavní motivy pro výjezd do zahraničí studenti nejčastěji uváděli nově nabyté zkušenosti, možnosti cestování, poznání nové kultury a lidí, osamostatnění se, zlepšení jazyka, lepší uplatnění na trhu práce a otestování svých možností. Respondent č. 4: *„Chcel som si rozšíriť obzory, zlepšiť si angličtinu a najviac mi Erasmus asi pomohol v tom, že som si vyjasnil to, čo chcem v budúcnosti robiť – pracovné zameranie. V iných krajinách fungujú rovnaké veci na odlišných princípoch a zaujímalo ma ako tieto fungujú v inej krajine. Chcel som si zlepšiť angličtinu a dokázať sám sebe to, že v cudzom jazyku budem plnohodnotne pol roka fungovať na dennej báze a že bez problémov zvládnem študovať v cudzom jazyku dané zameranie.“*

Výše uvedené motivy byly sice nejčastější, ale rozhodně se nejednalo o jediné. Z rozhovorů dvou studentek vyplynulo, že jejich hlavní motivací byla nespokojenost v dosavadním životě a potřeba změny. Respondentka č. 2: *„Po dokončení bakaláře jsem potřebovala změnu a další motivaci ke studiu.“* Druhá studentka uvedla (respondentka č. 8): *„...chtěla jsem si zlepšit jazyk, poznat novou kulturu a hlavně udělat změnu v dosavadním životě. Nerada upadám do stereotypu, takže rozhodnout se pro Erasmus bylo příjemným narušením každodenní rutiny.“*

Pro některé byl velkou motivací příspěvek získaný od univerzity. Částečná úhrada nákladů jim tak pokryla alespoň určitý podíl výdajů, přičemž bez této pomoci by mnozí studenti ani nevyjeli. Respondentka č. 5: *„Norsko není typická dovolenková oblast, nikdy jsem nebyla ve Skandinávii a možná bych se tam bez programu Erasmus nikdy nepodívala, jelikož tam je velmi draho. Také mají výborný školský systém a chtěla jsem se něco nového naučit.“*

Všichni studenti, kteří vycestovali do jedné ze skandinávských zemí či do zemí Beneluxu se potýkali s nedostatkem financí od univerzity a často uváděli, že jim získané stipendium pokrylo minimum nákladů. I přesto úplně všichni uvedli, že to stálo za to a nelitují jejich rozhodnutí, protože cílili buď na konkrétní obor, nebo na zemi, do které by se bez grantu jen těžko sami dostali. Respondent č. 4: *„V krajine jako je Belgicko mi stipendium od univerzity nepokrylo ani nájom. Veľmi mi pomohli našetrené peniaze a to, že som na diaľku pracoval pre mojho pardubického zamestnávateľa. Napriek tomu*

som bol maximálne spokojný, vycestoval by som znova a tento výjazd by som určite doporučil.“

Prakticky všechny studenty, kteří již v minulosti absolvovali nějaký studijní pobyt v zahraničí nebo se vyjet chystají, spojoval jeden fakt – a to známost někoho, kdo již v minulosti touto zkušeností na UPa sám prošel a hodnotil pobyt vesměs pozitivně. Respondentka č. 5: *„Mám spoustu přátel, kteří studovali v zahraničí. Pomohlo mi to v tom, že když to zvládli oni, tak to musím zvládnout taky, a rozhodla jsem se vyjet. Také mi dávali spoustu tipů, co mít s sebou zabalené a podobně.“*

Respondentka č. 2: *„...dokonce několik spolužáků z FESky vyjelo a všichni byli nadšení. Hlavně jsem viděla, že se není čeho bát a že to jde skloubit se studiem. Konkrétně Jaen mi doporučily studentky z FESky, které tam byly rok přede mnou.“*

Byla mezi nimi jen jedna výjimka, kdy ale student vycestoval do zahraničí společně s přítelkyní, která už dlouhodobě v zahraničí pobývala a sama znala i jiné studenty, kteří vyjeli. Respondent č. 7: *„Vždycky mě zahraničí lákalo, ale o studiu jsem nejprve zas tolik neuvažoval. Na dopravce totiž nikdo na Erasmus nejezdí. Pak se ale rozhodla vycestovat přítelkyně (studující na jiné fakultě) a ta znala pár lidí, co už vyjeli, a taky už sama nějakou dobu v zahraničí byla, tak jsme jeli spolu. Sám bych se ale nejspíš neodhodlal.“*

Z toho vyplývá, že zcela zásadní jsou pro studenty pozitivní zkušenosti někoho z blízkých, kteří je dokážou správně namotivovat a mohou si říct, že když to zvládli oni, tak to musejí zvládnout taky. K nim si chodí často pro rady, jak mají postupovat před výjezdem, za kým zajít, co je vše potřeba zařídit a podobně. Mnohem raději se tedy ptají osob blízkých než někoho, koho vůbec neznají. Někteří z nich dokonce vypověděli, že by sami ani nevyjeli, pokud by neměli známého, na kterého se mohou obrátit a sdílet to. Plusem pak bylo i to, když se jednalo o studenty ze stejného oboru, kteří je mohli přímo nasměrovat i na konkrétní univerzitu a předměty. Toto zjištění pro mne bylo trochu překvapením, na rozdíl od předpokládaných motivů, jež zazněly na začátku (zkušenosti, možnosti cestování, poznání nové kultury a lidí, osamostatnění se, zlepšení jazyka, otestování svých možností, lepší uplatnění na trhu práce...). Otázkou ovšem zůstává, zdali u více respondentů nefigurovala také skrytá motivace, protože tu si ani oni sami nemusí plně uvědomovat. Jen dvě respondentky přitom přiznaly, že je do zahraničí táhla potřeba něco v jejich životě změnit, protože nejsou spokojené s dosavadním způsobem života a výjezd braly spíše jako šanci na nový začátek.

Jedním z poměrně silných nástrojů vnější motivace jsou i peníze - tedy úhrada nákladů od univerzity, jež se projevila jako poměrně silný motivační faktor u mnohých studentů. Respondent č. 7: *„Kdyby mi univerzita nehradila náklady, tak bych si to sám vůbec nemohl dovolit.“*

11.2 Bariéry k výjezdu aneb proč nevyjet

U této otázky jsem došla k zajímavému zjištění - všichni studenti, kteří nikam na studium nevyjeli a ani do budoucna odcestovat neplánují, byli už před nástupem na univerzitu pevně přesvědčeni, že studovat v zahraničí nechtějí. Na toto rozhodnutí neměly vliv ani ohlasy studentů, kteří již někam vyjeli, přitom zhruba polovina z nich uvedla, že ve svém okolí slyšeli spíše negativní ohlasy a druhá polovina se nenechala přesvědčit ani těmi pozitivními. Respondent č. 14: *„Ano, spousta mých přátel na program Erasmus vyjela. Hodnotí to kladně, doporučovali mi to, ale mě samotného to neláká.“* Respondentka č. 13 dodala: *„Spolužačky vyjely na Erasmus a po návratu musely studium prodlužovat, protože jim nebyly uznány předměty ze zahraničí.... Sice každý přijel nadšený, ale po návratu se nadšení obrátilo spíše v naštvání kvůli problémům s uznáním předmětů.“* Zjevně není u studentů primární hybnou silou motivace vnější (recenze spolužáků), ale motivace vnitřní. Neshledávají pobyt jako přínosný do takové míry, aby překonali bariéry bránící jim ve výjezdu.

Rozhodnutí nevyjet tedy nebylo ovlivněno univerzitou ani ohlasy od spolužáků, ale pramenilo z jiných důvodů. Studenti uváděli jako příčiny nezájmu nedůvěru v sebe sama, neochotu opustit zázemí rodiny, kamarády, partnerský vztah nebo třeba přerušit docházení do sportovního oddílu. Někteří uvedli jako jednu z bariér nedostatek finančních prostředků, ale u nikoho to nebylo hlavním důvodem. Respondentka č. 13: *„Myslím si, že na to abych vyjela, nejsem správný typ člověka. Jsem hodně stydlivá, introvertní a emocionálně založená a při pomýšlení, že bych se měla sbalit, všechno a všechny tu nechat a někam úplně sama odjet na x měsíců, se mi svírá žaludek.“*

Respondent č. 14: „Nechtělo se mi... hlavně kvůli domovu, přítelkyni, přátelům. Cestuji rád, radši vyjedu do zahraničí jen na chvíli a s lidmi, které mám rád. Netoužím po dlouhém pobytu za hranicemi.“

Tři ze studentů, kteří zatím nikam nevyjeli, ale cestu plánují, se shodli na tom, že chtějí odcestovat až v dalším, navazujícím studiu, protože nyní vidí problém s uznáním předmětů a záleží jim hodně na tom, aby nemuseli bakalářské studium prodlužovat. Respondentka č. 11: *„Velmi rada by som si túto skúsenosť vyskúšala asi skôr v ďalšom“*

naväzujúcom štúdiu. Doposiaľ by to bolo náročnejšie vzhľadom na uznávanie určitých predmetov odboru.“ Ačkoli na Fakultě ekonomicko-správní zpravidla nebývá problém s uznáváním předmětů po návratu ze zahraničí, i na této fakultě se našli tací, kteří tento faktor shledali jako překážku k výjezdu. Obecně lze ale říci, že pro studenty této fakulty není uznávání kreditů tak palčivým tématem, jako je tomu u studentů specifitějších oborů.

Ovšem ti, kteří již mají studijní pobyt za sebou, vidí zpětně největší nevýhodu právě v neuznávání předmětů a následném prodlužování studia. Jedna ze studentek by ocenila, kdyby byla univerzita více nápomocná s párováním předmětů v tzv. Learning Agreementu, protože v něm pak dělají studenti zbytečné chyby. Respondentka č. 2: *„Musím říct, že na FESce žádné bariery necítím-možná by jen mohli víc pomáhat studentům s Learning Agreementem, jelikož já si teď třeba dodělávám předmět, který mi fakulta neuznala, kvůli chybě v Learningu.“*

Nejčastěji zmiňovaným problémem byla nedostatečná výše stipendií, jež mnohdy pokryje jen malou část celkových nákladů. Na tomto faktoru se shodly úplně všechny skupiny respondentů. Z šestnácti rozhovorů bylo financování pobytu vnímáno negativně u třinácti z nich. Přestože se tedy výše stipendií opět v minulém roce zvedla, studenti ji stále nevnímají jako dostatečnou. Nelze ale říci, že by je tato skutečnost zcela odradila, a byla v konečném důsledku u všech rozhodující. Tento fakt totiž uváděli i ti, kteří vyjeli studovat do cenově nejnepřístupnějších zemí v Evropě (Belgie nebo skandinávské země). U těch, kteří nevyjeli a neplánují, byla výše stipendií pouze jednou z bariér, ale nikdy se nejednalo o hlavní důvod ovlivňující jejich rozhodnutí.

Samostatně jsem u těch, kteří vyjeli za studiem, zjišťovala shodu studijní nabídky na UPa a v místě jejich zahraničního pobytu. Pouze dvě studentky z osmi potvrdily shodu předmětů u nás a v zahraničí, přičemž byly zpětně uznány kredity pouze jedné z nich, která je studentkou Fakulty ekonomicko-správní. Respondentka č. 2: *„...studenti na FESce mají výhodu, že ekonomické programy jsou všude dost podobné.“* Na základě rozhovoru s Mgr. Janou Voltrovou jsem byla v této informaci utvrzena, protože mi sama potvrdila, že právě na této fakultě je v dlouhodobém měřítku realizováno nejvíce výjezdů. Pravděpodobně je tomu tak z důvodu existence mnoha

partnerských smluv, velmi podobných studijních plánů u nás a v zahraničí a následnému (zpravidla bezproblémovému) uznávání předmětů⁸².

Ostatním byly připsány kredity ze zahraničí pouze na úrovni volitelných předmětů (C). Někteří z nich to věděli už dopředu, ale byli mezi nimi i tací, kteří počítali s uznáním předmětů, a po příjezdu zpět byli překvapeni. Nikdo však pobytu zpětně nelitoval a bral ho jako cennou zkušenost do budoucna. Respondentka č. 8: *„Předměty vyučované ve Španělsku se neshodovaly s těmi na UPCE a dopředu jsem věděla, že budu muset o rok prodloužit studium. Každopádně přínos celého pobytu je mnohem vyšší než to, že budu student o rok déle.“* Přestože je tedy neuznávání kreditů pro mnohé bariérou, tak to ne všichni shledávají jako zásadní a vyjedou i za cenu prodloužení studia.

11.3 Kritéria výběru studijních destinací

Otázku *„Proč jsi si vybral(a) právě tuto zemi?“* jsem pokládala jen osmi studentům – těm, kteří již mají nějaký pobyt v zahraničí za sebou. Ještě před začátkem výzkumu jsem předpokládala, že většina bude preferovat univerzitu s co nejpodobnějším studijním programem. Tato domněnka mi ale byla naprosto vyvrácena hned při prvních rozhovorech a nakonec bylo toto kritérium rozhodující jen pro dva respondenty z osmi. Jeden z nich (respondent č. 4) uvedl, že si zemi vybral *„...kvůli ponúknutému študijnému odboru a študijnému plánu – naozaj som pokladal za dôležité, čo presne tam idem študovať a ponuka predmetov v Ghente bola pre mňa oveľa zaujímavejšia ako na iných ponúkaných univerzitách.“* Možná ještě o trochu hůř u studentů dopadla preference tzv. „dobré školy“, kdy si univerzitu dle dobré pověsti vybraly pouze dvě dívky, načež ani u jedné to nebylo nejdůležitějším kritériem, ale pouze jedním z vícera. Další dvě studentky uvedly, že braly v potaz doporučení spolužáků, kteří na dané univerzitě v minulosti také studovali. Respondentka č. 2: *„...konkrétně Jaen mi doporučili jiní studenti z FES.“* Jen pro jednu studentku byl hlavní motivací jazyk cílové země (v tomto případě němčina) a její kultura. Téměř všechny respondenty (sedm z osmi) spojovalo zalíbení v daném místě nebo zemi. Tři z nich cílili na jih (přesná destinace většinou nehrála velkou roli). Respondentka č. 8: *„Chtěla jsem jet pouze na jih, víc kritérií jsem neměla.“* Ostatní byli jednoduše zvědaví nebo chovali určité sympatie k zemi, kterou si vybrali. Respondentka č. 6: *„...ve*

⁸² VOLTROVÁ, Jana. Osobní rozhovor s koordinátorkou mobility na UPa. Pardubice, 5.11.2019.

Švédsku jsem nikdy nebyla a zajímalo mě, jak to chodí v severských zemích.“ Můj další předpoklad, že se budou lišit kritéria výběru i dle jednotlivých fakult, se naprosto lišil od reality.

Porovnávání kvantitativně získaných dat o cílových destinacích z výroční zprávy UPa a kvalitativních rozhovorů provedených s osmi studenty by nebylo zcela objektivní. Pokud bych chtěla alespoň zhruba srovnat situaci studentů v provedených rozhovorech s údaji zachycenými v tabulce č. 2, pak by se těchto osm studentů dalo označit za téměř reprezentativní vzorek. Z tabulek bylo jasně patrné, že studenti v roce 2018 nejčastěji vyjeli do Portugalska, Itálie, Finska, Polska, Německa a Španělska a v mém výzkumu vyjely dvě respondentky do Španělska, dva do Belgie a do Portugalska, Německa, Norska a Švédska vyjel vždy jeden student.

11.4 Jak studenty motivuje Univerzita Pardubice

Touto otázkou jsem se rozhodla zabývat dle rozdělení respondentů na jednotlivé fakulty, protože se domnívám, že na každé z nich panuje trochu jiná atmosféra v politice mobility. Také bych chtěla rozhovory porovnat s výsledky tabulky č. 3 ve výroční zprávě z roku 2018, kterou mám uvedenou v teoretické části práce.

Tabulka jasně ukazuje, že nejvíce studentů bylo do zahraničí v roce 2018 vysláno na Fakultě filozofické (50). Druhé místo obsadila Fakulta ekonomicko-správní (26), na třetím místě je Fakulta chemicko-technologická (17) a nejméně studentů využilo možnosti vycestovat na Dopravní fakultě Jana Pernera (7).

Dle tabulky pro rok 2018 vyjelo do zahraničí nejvíce studentů z Fakulty filozofické, proto bychom mohli předpokládat, že zde propagace funguje dobře. Tato domněnka se mi potvrdila, poněvadž se v podstatě všichni respondenti z této fakulty shodli, že cítí podporu ze strany pedagogických pracovníků, kteří je často nabádají vyjet tzv. „na zkušenou“. Respondent č. 9: *„Značnou podporu jsem určitě cítil. Když jsem se přihlásil se svým zájmem, tak se ozvalo několik profesorek a chtěly mi se vším poradit.“* Jedna ze studentek (respondentka č. 1) nicméně uvedla: *„Ano, cítím, ale jen takovou povrchní – když bych je poprosila o reálnou pomoc, tak by od toho dali ruce pryč. Sice nám o výjezdech říkají, ať jedeme, že to je dobrá zkušenost, ale žádné podrobnější informace o nich nemají.“* Nicméně kooperaci s univerzitním oddělením v čele s paní Mgr. Voltrovou hodnotí obě studentky, které již na pobyt vyjely, velmi kladně. Respondentka č. 5: *„Oddělení, které má na starosti výjezdy studentů mi velmi pomohlo, paní Voltrová mi se vším pomohla. Pedagogové nám stále říkají, abychom jeli, ale když*

jsem se vrátila a chtěla jsem jeden předmět (který byl podobný jako předmět, který jsem v Norsku studovala) uznat i tady, tak mi bohužel předmět nebyl uznán.“ Z posledních dvou výpovědí lze usoudit, že motivace na fakultách probíhá, ale jestliže studenti skutečně vyjedou, předměty jim poté většinou stejně nejsou uznány. K tomuto problému jedna ze studentek dodala (respondentka č. 13): „Na naší fakultě tomu tak není a spíše než k motivaci dochází k demotivaci studentů. Na tomto by Upce měla do budoucna určitě zapracovat a snažit se podmínky pro výjezd do zahraničí sjednotit a studentům ulehčit.“

Na Fakultě ekonomicko-správní se všichni studenti shodli na tom, že se pedagogové ve velké míře angažují v motivování studentů k výjezdu za studiem. Respondentka č. 2: *„Na FES je podpora studia v zahraničí velká, dokonce bych řekla, že je to fakulta, která výjezdy nejvíce podporuje a snaží se i uznávat všechny předměty.“* Respondentka č. 6: *„Od pedagogů určitě podporu cítím, spousta z nich mi doporučovalo Erasmus, i ze strany univerzity tam motivace je.“* Studenti tedy vidí snahu nejen na jejich fakultě, ale také si cení propagace ze strany univerzity a ti, kteří o výjezdu alespoň uvažují nebo už na nějakém byli, se rádi účastní některé z akcí pořádaných na podporu výjezdů. Respondentka č. 6: *„Erasmus dny jsou super akce, kde se člověk dozví spousta informací. Je tam plno nabídek od Uni k různým výjezdům, když ne Erasmus, tak stáže nebo kratší pobyty.“* Respondentka č. 10: *„Tak určitě nás dost motivují, různými semináři, posezeními a celkově se o tomto tématu dost na univerzitě mluví.“* Jediný, kdo cítí nedostatečnou podporu, je respondent č. 14, který zkušenost s pobytem nemá a ani se v budoucnu nikam nechystá. Ale i on později uznává, že se pedagogičtí pracovníci snaží studenty nabádat, aby vyjeli. Problém u nich ale vidí v rozdílném vnímání výjezdů u mladší a starší generace. Mladší podle něj častěji podporují studenty (protože už za sebou častěji mají nějakou zahraniční zkušenost), naproti tomu převážně starší generace (bez této zkušenosti) vnímá vyjetí studentů za zbytečnou ztrátu času a snahu vyhnout se těžkým předmětům na univerzitě. *„Podporu necítím. Pár učitelů, zejména mladých, nám studentům Erasmus doporučuje, ale taktéž spousta učitelům od těchto programů odrazuje, neboť jejich předmět je důležitý a náročný a měl by ho student absolvovat zde.“*

Přestože patří Dopravní fakulta Jana Pernera k jedné z těch, kde se výjezdy do zahraničí uskutečňují nejméně, její studenti si na nedostatečnou propagaci vůbec nestěžují. Naopak většina z nich vypověděla, že cítí snahu jak ze strany akademických

pracovníků, tak i samotné univerzity. Respondentka č. 11: *„Učitelja sa nám snažia poukázat', abysme vycestovali do zahraničia aj kvôli jazyku ale aj kvôli skúsenostiam, ktoré sa nám už nemusia naskytnúť.“* Dobře informovaní se cítí být i studenti, kteří nikam vyjet nechtějí, protože mají povědomí o propagačních akcích, kterými se univerzita snaží výjezdy zviditelnit. Respondent č. 15: *„Při každé příležitosti nám univerzita poskytuje několik informací o Erasmu a snaží se nás motivovat k tomu, abychom do zahraničí vyrazili.“* Ani to ale zřejmě nestačí, aby někteří změnili svůj názor a využili této možnosti.

Na Fakultě chemicko-technologické je výjezdová situace poněkud odlišná od všech ostatních. Kvůli velmi specifickým studijním programům je spíše výjimkou, pokud jsou studentům předměty ze zahraničí uznány, a proto by se dalo předpokládat, že zájem o výjezdy bude velmi nízký. Překvapivým zjištěním tedy je, že se v tabulce č.3 fakulta umístila na 3. místě v počtu mobilit za rok 2018. Z toho usuzují, že neuznávání předmětů, a tedy v podstatě automatické prodloužení studia, není pro mnohé studenty takovou bariérou, aby studovat nevyjeli. Tabulka nepotvrzuje ani to, že vyjíždějí převážně studenti doktorandského studia na stáže, protože v loňském roce měl tuto zkušenost jen jeden stážista. Nicméně reakce studentů na podporu pedagogů a univerzity k výjezdu byly poměrně rozporuplné. Respondentka č. 8 si myslí, že chyba je především na straně studentů, kteří nechtějí využít nabídky, jež se jim nabízí. *„Pedagogové studenty dost nabádají, to vidím jako pozitivní věc, až je mi někdy líto, že mnozí studenti se o možnost studia v zahraničí vůbec nezajímají. Propagace Erasmu a jiných zahraničních stáží ze strany Univerzity je, myslím, také dostatečná.“* Oproti tomu další dvě studentky, z nichž jedna se vyjet teprve chystá a druhá o této možnosti ani neuvažuje, se shodly na tom, že se fakulta a její profesori nesnaží dostatečně. Jako bariéru ale nevnímají nedostatečné informování o výjezdech od profesorů, nýbrž neuznávání předmětů. Respondent č. 4., který již do zahraničí vyjel a určitě ne naposledy, vnímá situaci ještě černěji. Největší problém, kromě neuznávání kreditů, vidí v nízkých stipendiích, které mnohdy sotva pokryjí ubytování, a proto si řada lidí ani nemůže dovolit odjet. *„Zo strany univerzity absolútne nie, tie almužny, ktoré sú neadekvátne nastavené pre dané krajiny môžu pre mnoho ľudí predstavovať dosť veľkú prekážku. Veľa ľudí môže mať záujem ale vo finále si taký výjazd nemôžu dovoliť - alebo budú donútený tráviť veľa času po brigádách v danej zemi. Plus na FCHT znamená Erasmus automatické predĺženie štúdia. Tie predmety sa skoro nikomu neuznávajú. Tiež nie každý sa zmieri s tým, že bude ešte o rok dlhšie študovať“*

11.5 Propagace výjezdů a návrhy studentů

Všichni respondenti, kteří absolvovali studijní výjezd (někteří i vícekrát) a znovu by v budoucnu chtěli vyjet, shodně vypověděli, že informace o možnostech mobility na UPa získali od známých, kamarádů nebo spolužáků, kteří si již touto zkušeností prošli. Zejména toto zjištění bude základem mých návrhů na podporu mobility na UPa, protože osobní kontakt s blízkou osobou prokazatelně funguje jako spolehlivý motivátor.

Ostatní studenti uváděli různé zdroje jako například Erasmus Days, intranet nebo webové stránky UPa, letáky ve škole, přednášky o programu Erasmus+, emaily s nabídkami mobility, akademické pracovníky, další studenty a dokonce respondentka č. 12 uvedla: „...vím to už od střední.“ Ti, kteří o dané téma nemají zájem a nikam vyjet neplánují, uvedli, že o možnostech výjezdu vědí a v případě zájmu by si dokázali informace s největší pravděpodobností vyhledat. Nikdo z nich ale neuvedl, že by se šel zeptat někoho z kamarádů či spolužáků, ale hledali by je z jiných zdrojů. Respondentka č. 13 uvedla: „...informace bych hledala na stránkách univerzity, a pokud bych nebyla úspěšná, zašla bych se optat na podrobnější informace buďto některého z pedagogů nebo na studijní oddělení fakulty.“ Přestože o tom vědí, nepřikládají těmto typům propagace moc velkou pozornost a podobných akcí se neúčastní. Respondent č. 14: „Vím, že existuje něco jako Erasmus day, kde jsou představovány různé země, kam lze vyjet na Erasmus. Na studentském intranetu také budou určitě nějaké informace, ale nikdy jsem se po nich nepídil.“

Respondenti ze všech cílových skupin se shodli na tom, že se fakulty i oddělení pro rozvoj a mezinárodní vztahy opravdu snaží mobility propagovat a v podstatě všichni studenti vědí, že na univerzitě možnosti výjezdů do zahraničí jsou. Respondentka č. 12 uvedla: „Kdo chce, tak si informace najde.“ I přesto, že se někteří necítí být v cílové skupině propagátorů, oceňují snahu nabídnout jim tyto možnosti a líbí se jim iniciativa univerzity o větší internacionalizaci. Respondentka č. 13 k tématu řekla: *Propagace se mi zdá v pořádku, ačkoliv nepatřím do cílové skupiny, mnohokrát jsem si všimla nabídek na Erasmus, potažmo zahraničních stáží, a to na intranetu. Několikrát jsem obdržela nabídku i na můj studentský e-mail. Líbí se mi, že se na UPa konají i různé přednášky, besedy a workshopy na toto téma. A podle mého je propagace, o kterou člověk nemá zájem a i přesto ji zaznamená, úspěšná a dostatečná.* Přišlo mi zajímavé, že se zejména ti, kteří žádné výjezdy neplánují ani nikde v minulosti nebyli, shodli na

tvrzení, že je propagace dostatečná. Zároveň ale dodali, že nepatří do cílové skupiny, tudíž je zbytečné, aby se právě oni o tyto akce zajímali a účastnili se jich.

Ačkoliv všichni respondenti potvrzují snahu o propagaci, některým studentům se přesto nezdá dostačující. Tyto studenty jsem oslovila s podáním návrhů a doporučení pro podporu výjezdů s přihlédnutím k tomu, co by je samotné oslovilo. Ne všichni ale dokázali říci, na co by konkrétně oni pozitivně reagovali. Respondent č. 1: „*Obecně je propagace univerzity dost špatná, ale nevím, jak lépe propagovat.*“ Osm studentů z šestnácti mi ale dokázalo říci, jak by si propagaci představovali nebo jak by ji vylepšili, aby lépe zapůsobila na ty, kteří o výjezdu uvažují. Několik z nich by uvítalo více přednášek, letáčky nebo informační schůzky – v podstatě shrnuli aktivity, které se již realizují, ale buď by je uvítali ve větším množství, nebo si jich doposud nevšimli a nevědí o nich. Dále by někteří ocenili ukázky, co je potřeba před výjezdem (jak vyplnit Learning Agreement atd.) nebo setkání se studenty, kteří již v zahraničí byli (a to jak s českými studenty, tak i s těmi zahraničními studujícími na naší univerzitě). Pro tyto neformální přednášky by mohla být vyhrazena chvíle v rámci přednášek po předchozí domluvě s akademickým pracovníkem. Respondentka č. 11: „*...dať to viac do popredia v tom, že je to zážitok ale aj zlepšenie si jazyka, možnosť kontaktov či už do ďalšieho štúdia alebo zamestnania. Možnosť stretnutia s ľuďmi, ktorí vycestovali*“. Někteří studenti by ocenili více snahy ze strany fakulty a osobní komunikaci akademického pracovníka se studentem. Respondent č. 4 dodal: „*Chýba mi to, že študentov do Erasmu netlačia ich vlastné katedry, u nás na našej katedre nás nikto nikdy neinformoval o tom, aké sú naše partnerské univerzity a aké možnosti máme študovať daný odbor v zahraničí. Nulová propagácia výhod Erasmu zo strany učiteľov aj napriek tomu, že väčšina zahraničný pobyt absolvovala.*“ Jeden návrh zahrnoval i větší zapojení mezinárodních studentů do dění na univerzitě, kdy by se hlavně prostřednictvím kulturních akcí mohli zapojit i běžní čeští studenti. Inspirací by mohly být akce pořádané ESN, kterých by se ale mohli účastnit všichni univerzitní studenti. Jedna ze studentek by považovala za zjednodušující krok před výjezdem to, kdyby bylo u možných destinací a univerzit přesně uvedeno, jaké obory najdou na dané univerzitě podobné studijní plány a budou si tedy moci předměty spárovat s těmi, které studují. U nich by pak uvítala kontakty na konkrétní studenty, kteří již mobilitu na dané univerzitě absolvovali. V tomto případě by ale vyvstal problém s ochranou osobních údajů, proto realizace této idey v nynější podobě není možná.

11.6 Motivace ke studiu versus k výjezdu

Jedním z dílčích cílů mé práce je pokusit se zmapovat motivaci ke studiu na UPa a to v souvislosti s motivací k výjezdům. Mým cílem bylo zjistit, jestli se od sebe v otázkách spokojenosti, angažovanosti a motivace pro studium na UPa liší studenti, kteří mají se zahraničním pobytem zkušenosti od těch, kteří nikde nebyli.

Většina respondentů se vyjádřila k otázce spokojenosti na univerzitě pozitivně a to dokonce i ti, kteří nikam nevyjeli. Přesto nejvíce nespokojených se studiem patřilo do 4. skupiny: Studenti, kteří neabsolvovali žádný studijní výjezd do zahraničí a v budoucnu se za studiem vyjet nechystají. Jak jsem již zmiňovala v teoretické části, jedinci neztotožňující se s požadavky, které jsou na ně kladené, se snaží si zadaný úkol ulehčit nebo se mu zcela vyhnout. Pokud tedy někteří studenti nejsou na univerzitě spokojeni a nenašli si ani žádnou vedlejší činnost ke studiu, kterou UPa nabízí, budou chtít pravděpodobně školu co nejdříve dokončit a neprodlužovat si studium výjezdem. Samozřejmě, že vyjádřili nespokojenost i tací, kteří v zahraničí byli, ale v tom případě zpravidla dodali, že se angažují v některé z mimoškolních aktivit, ve které nacházejí smysl a baví je. Identifikují se tedy alespoň s aktivitou mimoškolní a prožívají pocity spokojenosti ve spojitosti se studiem alespoň na této úrovni. Respondentka č. 3 k tématu dodala: *„Se svým studijním oborem moc spokojená nejsem, nebaví mě to, špatně jsem si vybrala. Ale velkým přínosem jsou pro mne mimoškolní aktivity, které univerzita nabízí. Můžu se tak hodně realizovat i mimo vyučování.“* Zároveň mi přišlo zajímavé zjištění, že ti, kteří se nijak neangažují, byli mnohem častěji na UPa nespokojeni a zároveň se většinou jednalo o ty, kteří v cizině doposud studovat nebyli. Nejčastěji vyskytovanými mimoškolními aktivitami zmíněnými v rozhovorech bylo ESN⁸³, kde se angažují 4 respondenti⁸⁴. Ve sportovních aktivitách univerzitu reprezentují celkem 2 studenti⁸⁵ a po jednom studentovi se v rozhovoru vyskytovaly aktivity jako pořádání Seznamováku, Kavárny Universitas nebo účast na propagačních akcích.

Motivace ke studiu na UPa nebo na univerzitě vůbec byly u každého respondenta tak různorodé, že bych je jen těžko mohla nějakým způsobem zhodnotit. Jediné tři faktory, které převládaly alespoň u jedné ze skupin, byly uplatnění na trhu práce, obor studia a lokalita. Důvod studovat na základě konkrétního oboru nabízeného na UPa

⁸³ Erasmus Student Network.

⁸⁴ 3 respondenti se zkušeností studia v zahraničí a 1 respondent bez této zkušenosti.

⁸⁵ Oba bez zkušenosti ze zahraničí.

vedlo celkem 10 respondentů⁸⁶. Respondent č. 4: „*Chcel som po strednej škole pokračovať v študovaní konkrétneho odboru, ktorý som už 4 roky študoval na strednej škole.*“ Na budoucnost myslelo celkem 5 respondentů⁸⁷, pro které bylo hlavním motivačním faktorem lepší uplatnění na trhu práce. Jelikož se tato odpověď vyskytovala převážně u studentů, kteří vycestovali na studia do zahraničí, lze předpokládat, že by tito studenti mohli častěji patřit do typu lidí orientovaných na dosažení úspěchu (viz teoretická část). Stejní studenti, kteří totiž uvedli jako motivaci ke studiu uplatnění na trhu práce, pak v několika případech uvedli jako jednu z motivací k výjezdu výhodu při vstupu na trh práce, protože je tato zkušenost velmi pozitivně hodnocena zaměstnavateli. Z jejich výpovědí tedy lze vyvodit, že jsou více orientovaní na budoucnost, přemýšlí z dlouhodobého hlediska a samotný titul nevidí jako záruku uplatnění. Nejčastějším důvodem studia na UPa byla ale lokalita univerzity. Jako jeden z hlavních motivátorů ji uvedlo celkem 12 respondentů⁸⁸. Mezi dalšími uváděnými důvody se opakovaly následující: „nevěděl(a) jsem, co jiného dělat,“ doporučení známých, poznání nových lidí, gymnázium jako předstupeň vysoké školy, touha po titulu, prodloužit si mládí, nepřijetí na jinou univerzitu, studium bez přijímacích zkoušek, přítel nebo kamarádi a dokonce i výjezd do zahraničí s programem Erasmus+.

⁸⁶ 3 respondenti se zkušeností studia v zahraničí a 7 respondentů bez této zkušenosti.

⁸⁷ 4 respondenti se zkušeností studia v zahraničí a 1 respondent bez této zkušenosti.

⁸⁸ 5 respondentů se zkušeností studia v zahraničí a 7 respondentů bez této zkušenosti.

12 Shrnutí a závěr výzkumu

Hlavní výzkumnou otázkou bylo zmapování motivace studentů Univerzity Pardubice ke studijním výjezdům do zahraničí, ale zároveň mě zajímaly i bariéry, které jim brání v zakušení zahraničního studia. Výzkum jsem chtěla pojmout poněkud komplexněji, proto jsem si položila další dílčí otázky, na něž jsem postupně odpovídala v jednotlivých kapitolách práce. Na všechny otázky se mi podařilo dostat odpovědi, i když jsem si plně vědoma, že subjektivní výpovědi mohou být v jistém ohledu omezující. Některým částem výzkumu by jistě příslušelo věnovat se podrobněji a za přínosné bych považovala další bádání se zaměřením na jednotlivé fakulty s ohledem na jejich politiku mobilit. Badatel by tak mohl obsáhnout i jiné aspekty lidské motivace se zaměřením na další proměnné (socioekonomický status, úroveň jazykových schopností atd.) a s využitím jiných metod nebo jejich kombinací.

Výzkumný vzorek reprezentovali studenti Univerzity Pardubice ze čtyř účelně vybraných fakult – Fakulty filozofické, Fakulty ekonomicko-správní, Dopravní fakulty Jana Pernera a Fakulty chemicko-technologické. Záměrně jsem volila pouze výše zmíněné fakulty, přestože UPa nabízí studium na dalších třech fakultách. Ty se ale nenacházejí v centrálním univerzitním kampusu, proto jejich studenti nemají stejné možnosti využívat propagačních aktivit, kterými se snaží UPa působit na zvýšení povědomí a zájmu o výjezdech. Studium na těchto fakultách ale nebylo jediným kritériem výběru respondentů, ale další proměnnou byla (ne)účast na studijním pobytu a plány do budoucna týkající se zahraničních mobilit. Z toho jasně vyplývá, že se jedná o poměrně specifické skupiny, které se od sebe na první pohled poměrně dost odlišují. Protože se jednalo o přístup kvalitativní a výzkumný vzorek tvořili pouze vybraní studenti Univerzity Pardubice (což je malá skupina respondentů v poměru k celé České republice), nelze výsledky objektivně zobecňovat. Avšak i rozsáhlé kvantitativní výzkumy bývají původně založené na kvalitativních pramenech, které jim slouží jako podklad a poté skýtají možnost dalšího zkoumání a zobecnění na větší skupinu. Z toho důvodu se nedomnívám, že by kvalitativní výzkumy, včetně mého, měly menší váhu než kvantitativní. Vyzkoumaná data mají pouze trochu jiný charakter, proto k nim tak musíme přistupovat. Z tohoto důvodu jsem se snažila držet převážně vytvořené struktury rozhovoru, aby výpovědi nebyly zatíženy ještě větší mírou subjektivnosti.

I přesto jsem z mého pohledu vyzkoumala cenná data, kterých bych chtěla dále využít při podávání návrhů na zlepšení motivace studentů na UPa. Jako jedno ze

stěžejních zjištění shledávám, že došlo ke shodě studentů ve skupině č. 4 (studenti, kteří neabsolvovali žádný studijní výjezd do zahraničí a v budoucnu se za studiem vyjet nechystají), že již na začátku svého studia byli rozhodnutí možnosti zahraničních mobilit nevyužít. Bariéry výjezdu tak nepramenily ze špatné propagace a nízké informovanosti (protože zároveň všichni uvedli, že o těchto možnostech ví a dokázali by si informace dohledat), ale z jiných důvodů, které zpravidla s univerzitním prostředím nesouvisí. Jelikož výzkumný vzorek tvořili pouze čtyři respondenti, nelze s jistotou říci, že jsou vyzkoumaná data objektivně zobecnitelná. Samozřejmě se mohou mezi studenty vyskytovat výjimky, jež změní názor v průběhu studia, ale v tomto výzkumu došlo k naprosté homogenitě výpovědí. Dalším významným faktem, který vyplynul ze zpracovaných rozhovorů, byl shodný zdroj informací o zahraničních výjezdech u všech respondentů ze skupiny č. 1 (studenti, kteří absolvovali studijní výjezd do zahraničí a v budoucnu opět plánují za studiem vycestovat). Ti uváděli, že se o možnostech mobilit na UPa dozvídali od kamarádů a spolužáků, kteří si již touto zkušeností prošli. Ačkoliv je tedy propagační snaha univerzity veliká, studenti stejně dávají přednost osobnímu kontaktu se známou osobou. Zajímavé ovšem bylo, že se na tom shodli pouze respondenti z první skupiny, ale ve druhé se odpovědi různily. Možným vysvětlením by mohlo být to, že ti, kteří vyjet pouze chtějí/plánují, ale doposud nepodnikli žádné větší kroky pro samotnou realizaci jejich idey, mají zatím jen mlhavé představy o tom, kde budou informace shánět a jak bude jejich výjezd vůbec probíhat. Je možné, že až začnou své plány realizovat, budou následovat stejné zdroje jako respondenti z první skupiny. Toto zjištění ale neznamená, že by se měla univerzita přestat snažit propagovat, protože studenti tento zdroj uváděli pouze jako jeden z několika. Zároveň však všichni oceňovali snahu a ochotu centra mobilit, kde jim se vším pomohli a poradili. Ovšem tam zamířili většinou až poté, co si předem vyslechli zkušenosti kamarádů.

Kromě motivace k mobilitám mě zajímaly i další okolnosti studia, které by mohly ukazovat na větší předpoklady pro rozhodnutí vyjet. Došla jsem ke zjištění, že studenti, kteří se na UPa více angažují v mimoškolních aktivitách, mnohem častěji plánují vyjet „na zkušenou“ nebo už v zahraničí byli. S tím se pojila i proměnná spokojenosti, přičemž nespokojení studenti se obecně méně zapojovali do dění na univerzitě a hodnotili jejich studium celkově negativně, kdežto ti aktivní se sice v některých případech k jejich studiu vyjadřovali spíše negativně, ale pozitivně vnímali alespoň

další možnosti, které jim univerzita nabízí. Z toho vyplývá, že dle výzkumného vzorku do ciziny častěji vyjíždějí aktivní studenti dělající něco navíc k běžné studijní docházce.

Věřím, že i přes možné nedostatky byl cíl výzkumu naplněn. Výzkumný nástroj hodnotím jako poměrně efektivní - získala jsem odpovědi na všechny výzkumné otázky a dozvěděla se možné zdroje motivace studentů k zahraničním mobilitám, díky nimž lze propagaci výjezdů vylepšit a zaměřit ji trochu jiným směrem.

ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce bylo vyzkoumat motivaci a zároveň bariéry studentů Univerzity Pardubice ke studijním pobytům v zahraničí. Jako výzkumný nástroj byl použit polostrukturovaný rozhovor, s jehož pomocí jsem respondentům měla možnost pokládat doplňující otázky a mohla se tak vyhnout strohým odpovědím bez kontextualizace.

Na začátku teoretické části byl vymezen pojem motivace, jehož definování je klíčové pro vstup do tematiky této práce. Motivaci jsem dále rozdělila na intrinsickou a extrinsickou a poté se zabývala tím, jak motivace vzniká. Prvotním zdrojem je potřeba, kterou můžeme dále dělit na primární a sekundární. Pro lepší vizualizaci je součástí textu Pyramida lidských potřeb Abrahama Maslowa, ve které potřeby rozřazuje do pěti skupin. Jako další zdroje v práci uvádím návyky, zájmy, ideály, hodnoty, hodnotové orientace a pudy a instinkty, jež nás ovlivňují zejména na počátku našeho života. Stěžejní podkapitolou motivace, kterou jsem shledala jako důležitou zejména v kontextu této práce, je výkonová motivace. Každý z nás se lišíme silou motivu výkonu a na tomto základě rozlišil Atkinson dva typy lidí. Jelikož ale nemůžeme výkon hodnotit samostatně, musíme brát v potaz i další osobnostní a situační proměnné. Na ně však lze nazírat ze dvou různých pohledů – objektivní a subjektivní, které ve své knize definovala Mayerová. Poslední podkapitola motivace se zabývá vztahem (ne)splněním a výkonností, kde lze jedincův vztah k vykonávané činnosti hodnotit dle postoje, který k ní chová.

Poté, co jsem se zabývala definicí motivace a vlivem našeho výkonového zaměření na činnosti, které provádíme, se přesouvám k popisu toho, co se rozumí pod pojmem studijní pobyt. V souvislosti se zaměřením v textu uvádím hlavně aktivity a projekty, které se týkají vysokoškolských mobilit. Práce nejprve v rychlém sledu mapuje historii výměnných pobytů oficiálně započatou v roce 1987 pod názvem Erasmus. Zjišťuji, že v posledních třiceti letech došlo k opravdu výrazným proměnám ve struktuře, a že se každým rokem zvyšuje finanční rámec podporující programy a to v závislosti na stále větší poptávce z řad cílových skupin. Skupiny se ale také poněkud proměňují a rozšiřují, a proto mohou v současné době vyjet také čerství univerzitní absolventi a hojně jsou podporované i stáže a mobility pedagogických pracovníků. Zvýšená pozornost je v této bakalářské práci věnována právě probíhajícímu programu Erasmus+, který v sobě v podstatě zahrnuje všechny předešlé. Dle zprávy Evropské

komise se již v polovině období ukazuje, že program spěje k úspěšnému dosažení ukazatelů výkonnosti, poněvadž poptávka přesahuje předem danou kapacitu a finanční rámec. Nejvyšším ustanoveným orgánem je právě Evropská komise, která ustanovuje v každé zemi Národní agenturu, jež má za úkol přizpůsobovat politiku programu lokálním podmínkám daného území. Kromě Erasmu+ jsem se krátce zmínila i o těch programech, které jsou nabízeny studentům na Univerzitě Pardubice. Protože jsem prováděla výzkum na UPa, i v teoretické části jsem musela tento požadavek zohlednit a zaměřit se nejprve na mobility v České republice a poté se podrobněji zabývat situací na univerzitě. V této části jsem mohla informace konfrontovat s rozhovorem s paní Mgr. Voltrovou z oddělení pro rozvoj a mezinárodní vztahy, která mi podala zpětnou vazbu k politice mobilit realizovaných na UPa. V textu jsem také použila tabulky z výroční zprávy zachycující mobility v číslech, pomocí nichž se čtenáři mohou přehledně a rychle orientovat ve výjezdové situaci na univerzitě. Na konci této kapitoly nechybí ani praktické rady studentům jak postupovat, pokud se rozhodnou využít některého z typů mobilit. Teoretickou část práce uzavírají dva výzkumy provedené na tematiku zahraničních mobilit buď v České republice, nebo v Evropě.

Výzkum navazoval na teoretické poznatky, které byly nashromážděny v první části práce a sloužil k porovnání a analýze těchto dat s vybranou skupinou studentů na UPa. Bakalářská práce by dle jejího zaměření mohla sloužit jako podklad akademickým pracovníkům a zaměstnancům UPa, kteří se chtějí aktivněji podílet na rozmachu a internacionalizaci univerzity.

Součástí teoretické práce jsou i rady, jakými způsoby motivovat studenty a pracovat s jejich zájmy a potřebami, aby se zvyšovala jejich výkonnost a aktivita. Domnívám se, že by pedagogičtí pracovníci měli (s ohledem na motivaci k výjezdům) cílit především na ty studenty, kteří mají o studium zájem, jsou aktivní a popřípadě se i angažují v některé z aktivit mimo běžnou docházku na předměty. V souvislosti s vyzkoumanými daty v praktické části, kde jsem zjistila, že všichni respondenti ze čtvrté skupiny byli již před nástupem na univerzitu rozhodnutí, že těchto možností využít nechtějí, mi nepřipadá příliš efektivní, snažit se přesvědčit tuto skupinu. Jde přeci jen o určité procento studentů, přičemž pořád zbývá hodně těch, kteří o výjezdu alespoň uvažují. To ovšem neznamená, že musí tato skupina zůstat opomenuta. Akademičtí pracovníci nemusí všechny studenty primárně nabádat k zahraničním výjezdům, ale mohou ty, kteří nechtějí vyjet, motivovat k dalším aktivitám (sportovní akce, volby do

akademického senátu, členství v ESN, kurzy Kariérního centra atd.). Z výzkumu bylo jasně patrné, že studenti aktivně se zapojující do dění na univerzitě, jsou mnohem častěji účastníky zahraničních pobytů. Ze studenta, který nemá ambice někam vycestovat, se může skrze aktivní zapojení do univerzitních akcí stát postupně aspirant na studijní výjezd. Například studentský spolek ESN vytváří přímo ukázkové prostředí přirozené motivace k výjezdům, protože téměř všichni členové mají s mobilitou vlastní zkušenost nebo se k pobytu chystají. Se studenty, kteří přemýšlí o výjezdu do ciziny, by měla být podněcována diskuse na toto téma a zároveň by měli cítit podporu v jejich zájmu ať už je jejich motivace jakákoliv (nová zkušenost, zlepšení jazyka, útek od reality...). Protože v konečném důsledku jsou nově nabyté kompetence obrovským přínosem jak pro samotné studenty, tak i pro univerzitu. Je dobré apelovat právě na tyto benefity, které může taková cesta studentům přinést. Ideálním případem je, když mají motivátoři sami zkušenosti z mezinárodního prostředí, a tak je mohou zcela přirozeně předat dál. Ne vždy ale tuto zkušenost mají, proto by jim mohli podat pomocnou ruku v podpoře výjezdů ti, kteří zahraniční pobyt zažili. Tato přirozená forma předávání zkušeností z řad studentů by mohla cílové skupiny oslovit hned z několika důvodů. Z vyzkoumaných dat vyšlo jasně najevo, že prvotními zdroji informací byly pro všechny respondenty z první zkoumané skupiny právě kamarádi a spolužáci, kteří jim o své zkušenosti pověděli a poradili jim, jak na to. Další výhodou, v předávání informací mezi spolužáky ze stejných oborů, vidím v doporučení konkrétních zemí, univerzit a oborů, na které se studenti mohou v souvislosti s jejich studijním programem zaměřit. Nemuseli by tak již od začátku tápat a měli by příležitost zohlednit recenze jejich spolužáků, kteří si již celým procesem sami prošli. Tento koncept bych navrhla jako jednu z podmínek mobility pro všechny studijní pobyty bakalářských nebo magisterských studentů prezenční formy studia. Prostor pro tuto diskusi by si museli sami studenti domluvit v rámci některé z přednášek na jejich oboru a v krátkém časovém úseku (např. 10-15 minut) spolužáky seznámit s jejich zážitkem. Nevidím jako problém, že by se nemohl uvolnit tento krátký časový úsek v rámci některé z přednášek, a v případě nutnosti by si studenti doplnili danou látku formou samostudia. Navíc uvolnění místa ve výuce by mohlo být pro některé akademické pracovníky startem v podpoře studijních pobytů. Tento způsob přímé motivace by mohl významně pomoci propagátorům na fakultě i na samotné univerzitě, protože oni sami mají daleko horší přístup ke studentům než ti, kteří s nimi přichází do styku dennodenně.

Závěrem bych ráda vzpomenula, že se současná doba vyznačuje rozšiřováním norem a stále se zesilujícím prolínáním kultur. Proto lze předpokládat, že se hranice i nadále budou rozšiřovat a migrace lidí za studiem, za prací či za lepšími životními podmínkami bude stále častější. Z těchto důvodů vidím jako důležité (zejména pro mladistvé) poznávat nám odlišné kultury, protože se člověk ve světě mnohému naučí a otevírají se mu nové náhledy na kulturu cizí, na tu jeho, ale i na celý svět. Učí se, že jeho pohled není jediným dogmatem, jak vnímat prostředí okolo něj, ale ani ne jediným pravým. V mých očích je tedy velmi důležité, aby tato poznání zastihla jedince v co nejujtějším věku, dokud si je ještě schopen přetvářet utvořené stereotypy a může díky výjezdu posílit identitu Evropana, ale v konečném důsledku i tu naši, českou.

SEZNAM ZDROJŮ

BEDRNOVÁ, Eva a Ivan NOVÝ. *Psychologie a sociologie řízení*. 3., rozš. a dopl. vyd. Praha: Management Press, 2007. ISBN 978-80-7261-169-0.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. 3. vyd. Praha: Karolinum, 2000. ISBN 80-246-0139-7.

FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál, 1997. ISBN 80-7178-063-4.

HRABAL, Vladimír a Isabella PAVELKOVÁ. *Jaký jsem učitel*. 1. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-755-8.

HRABAL, Vladimír a Isabella PAVELKOVÁ. *Školní výkonová motivace žáků: dotazník pro žáky*. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2011. Evaluační nástroje, 24. ISBN 978-80-87063-34-7.

KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.

MAYEROVÁ, Marie. *Stres, motivace a výkonnost*. Praha: Grada Publishing, 1997. ISBN 80-7169-425-8.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace chování*. 3., přepracované vydání. Praha: TRITON, 2014. ISBN 978-80-7387-830-6.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Academia, 1997. ISBN 80-200-0592-7.

PETRUSEK, Miloslav. *Velký sociologický slovník*. [Svazek] 1, A/O. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.

STRAUSS, Anselm, Juliet M. CORBIN a Stanislav JEŽEK. *Základy kvalitativního výzkumu: postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Brno: Sdružení Podané ruce, 1999. SCAN, 2. ISBN 80-85834-60-X.

ŠVARŤÍČEK, Roman a Klára ŠEĐOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2014. ISBN 978-80-7367-313-0.

VOLTROVÁ, Jana. *Osobní rozhovor s koordinátorkou mobilit na UPa*. Pardubice, 5.11.2019.

Internetové zdroje

ABRHÁM, Josef. Mládež v akci. *Euroskop: Věcně o Evropě* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/9087/sekce/mladez-v-akci/>.

DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *Akademická informační agentura AIA* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/cz/akademicka-informacni-agentura/>.

DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *AKTION Česká republika - Rakousko* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/cz/aktion-ceska-republika-rakousko/>.

DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *CEEPUS* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/cz/ceepus/>.

DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *Fondy EHP* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/cz/fondy-ehp/>.

DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *Mezinárodní vzdělávání v obrazech a číslech* [online]. In: . Praha: AFBKK a. s, 2017, s. 110 [cit. 2019-11-27]. ISBN 978-80-88153-41-2. Dostupné z: https://www.naerasmusplus.cz/file/4125/dzs_v-cislech.pdf.

DŮM ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE. *Průzkum zájmu mladých lidí o zapojení do programu Erasmus+: Závěrečná zpráva z výzkumu mezi lidmi ve věku 15-30 let* [online]. STEM/MARK, 2017 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.dzs.cz/file/6272/V%C3%BDzkum:%20Z%C3%A1jem%20mlad%C3%BDch%20lid%C3%AD%20o%20program%20Erasmus/>.

EDUIN. Studie o dopadech Erasmu ukázala význam měkkých kompetencí a osobnostních rysů pro uplatnění studentů. *EDUin: Informační centrum o vzdělávání* [online]. 2016 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.eduin.cz/clanky/studie-o-dopadech-erasmu-ukazala-vyznam-mekkych-kompetenci-a-osobnostnich-rysu-pro-uplatneni-studentu>.

ERASMUS+. *Aktivity* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/cz/aktivity/>.

ERASMUS+. *Projekty mobility osob* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/cz/projekty-mobility-osob/>.

ERASMUS+. *Vysokoškolské vzdělávání: Projekty mobility osob* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-vysokoskolske-vzdelavani/>.

ERASMUS+. *Vysokoškolské vzdělávání: Projekty mobility osob* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.naerasmusplus.cz/cz/mobilita-osob-vysokoskolske-vzdelavani/>.

EUR - LEX. *Zpráva evropskému parlamentu, radě, evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a výboru regionů: Hodnocení programu Erasmus+ na období 2014–2020 v polovině období* [online]. Brusel: Evropská komise, 2018 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52018DC0050>.

EURODESK. *Studium: Obecné informace o studiu* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.eurodesk.cz/studium/obecne-info>.

EUROPEAN COMMISSION. *Erasmus+: Příručka k programu* [online]. Evropská komise, 2018 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/programme-guide/introduction/how-to-read-programme-guide_cs.

EUROPEAN COMMISSION. *The Erasmus Impact Study: Effects of mobility on the skills and employability of students and the internationalisation of higher education institutions* [online]. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2014 [cit. 2019-11-27]. ISBN 978-92-79-38380-9. Dostupné z: https://www.erasmusplus.sk/uploads/publikacie/erasmus-impact_en.pdf.

GUTTENOVA, Martina. *Studium v zahraničí: Dlouhodobé studijní pobyty. Univerzita Pardubice: Jazykové centrum* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://jc.upce.cz/jc/studujte/zahranici/dlouho.html>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Erasmus+: Řízení programu na národní úrovni* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/rizeni-programu-na-narodni-urovni>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Socrates* [online]. In: . Praha, 2016-07-20 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/file/38152_1_1/.

NÁRODNÍ INFORMAČNÍ CENTRUM PRO MLÁDEŽ. *Studium v zahraničí* [online]. 5., aktualizované vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2017 [cit. 2019-11-27]. ISBN 978-80-7481-193-7. Dostupné z: <http://www.nuv.cz/vystupy/studium-v-zahranici-2017>.

SRB, Ondřej. Výše grantů 2019/2020: Finanční podpora. *Studentský intranet Univerzity Pardubice: Studium a stáže v zahraničí* [online]. 20. 02. 2019 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://studenti.upce.cz/studium-staze-zahranici#collapse107979>.

ŠKOP, Stanislav. Maslowova pyramida potřeb. In: *Medium: EDTECH KISK* [online]. 25.6.2017 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://medium.com/edtech-kisk/u%C4%8Den%C3%AD-%C5%A1kola-hrou-3f9ac54c40ce>.

UNIVERZITA PARDUBICE. Krátkodobé studijní výjezdy: Language and Culture Scheme. *Jazykové centrum* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://jc.upce.cz/jc/studujte/zahranici/kratko/lang-and-cult.html>.

UNIVERZITA PARDUBICE. *Interinstitucionální smlouvy ve vzdělávání: Erasmus+* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: https://www.upce.cz/spoluprace/zahranici/smluvni_partneri/smlouvy-erasmus.html.

UNIVERZITA PARDUBICE. *Mezinárodní programy* [online]. [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://www.upce.cz/studium/studium-staze/mezinarod-prog.html>.

UNIVERZITA PARDUBICE. *Výroční zpráva o činnosti Univerzity Pardubice: 2018* [online]. Univerzita Pardubice, 2019 [cit. 2019-11-27]. ISBN 978-80-7560-233-6. Dostupné z: <https://www.upce.cz/deska/dokumenty/vyr-zpravy.html#collapse320>.

VOLTROVÁ, Jana. Erasmus+: Programové země: Erasmus+ studijní pobyt. *Studentský intranet Univerzity Pardubice* [online]. 03. 08. 2018 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://studenti.upce.cz/studenti/erasmus-programove-zeme#collapse107974>.

VOLTROVÁ, Jana. Erasmus+: Programové země: Výběrové řízení. *Studentský intranet Univerzity Pardubice* [online]. 03. 08. 2018 [cit. 2019-11-27]. Dostupné z: <https://studenti.upce.cz/studenti/erasmus-programove-zeme#collapse107977>.

PŘÍLOHY

Příloha 1 – Otázky rozhovoru

1. Jakou fakultu a jaký obor na UPa studuješ?
2. Co Tě vedlo k tomu začít studovat univerzitu?
3. Co sehrálo roli při výběru UPa? Proč sis vybral(a) právě tuto univerzitu?
4. Jak jsi na UPa spokojený(á)? Proč?
5. Jak je pro Tebe důležité Tvé vzdělání?
6. Angažuješ se i v jiných univerzitních aktivitách mimo běžnou docházku na předměty? /Angažuješ se nějak v rámci UPa i ve volném čase? Jak?
7. Zúčastnil(a) jsi se v minulosti nějakého studijního pobytu v zahraničí? Jakého? Kde?
8. Proč jsi se (ne)zúčastnil(a)? Co Tě k tomu vedlo/motivovalo?/Proč nechceš vyjet?
9. (Proč sis vybral(a) právě tuto zemi?)
10. (Shodovala se nabídka studijních programů v zahraničí se studijním nabídkou na UPa? Vysvětli.)
11. Jsou pro Tebe důležité finanční náklady spojené s pobytem v zahraničí?
12. (Jak jsi byl(a) spokojený(á) s pobytem? Kdybys měl(a) možnost vyjet znova, využil(a) bys ji? Doporučil(a) bys výjezd i ostatním?)
13. Znáš někoho, kdo vyjel na studijní pobyt do zahraničí? Ovlivnil(a) Tě nějak ve Tvém rozhodnutí? Jak? Proč?
14. Cítíš podporu (motivaci) ze strany univerzity nebo pedagogických pracovníků ke studiu v zahraničí? Vysvětli.
15. Pociťuješ nějaké bariéry ze strany univerzity nebo pedagogických pracovníků pro studijní výjezd do zahraničí? Vysvětli.
16. Kde jsi se o možnostech studia v zahraničí na UPa dozvěděl(a)?/Víš, kde bys hledal(a) informace o možnostech studia v zahraničí na UPa? Kde?
17. Shledáváš propagaci zahraničního studia na UPa jako dostatečnou? Pokud ne, co bys navrhol(a) pro zlepšení? Co by Tebe samotného (samotnou) oslovilo?